

دوره روانشناسی رشد

یادگیری خیلی ساده، خیلی عمیق

دکتر یعقوب نژاد

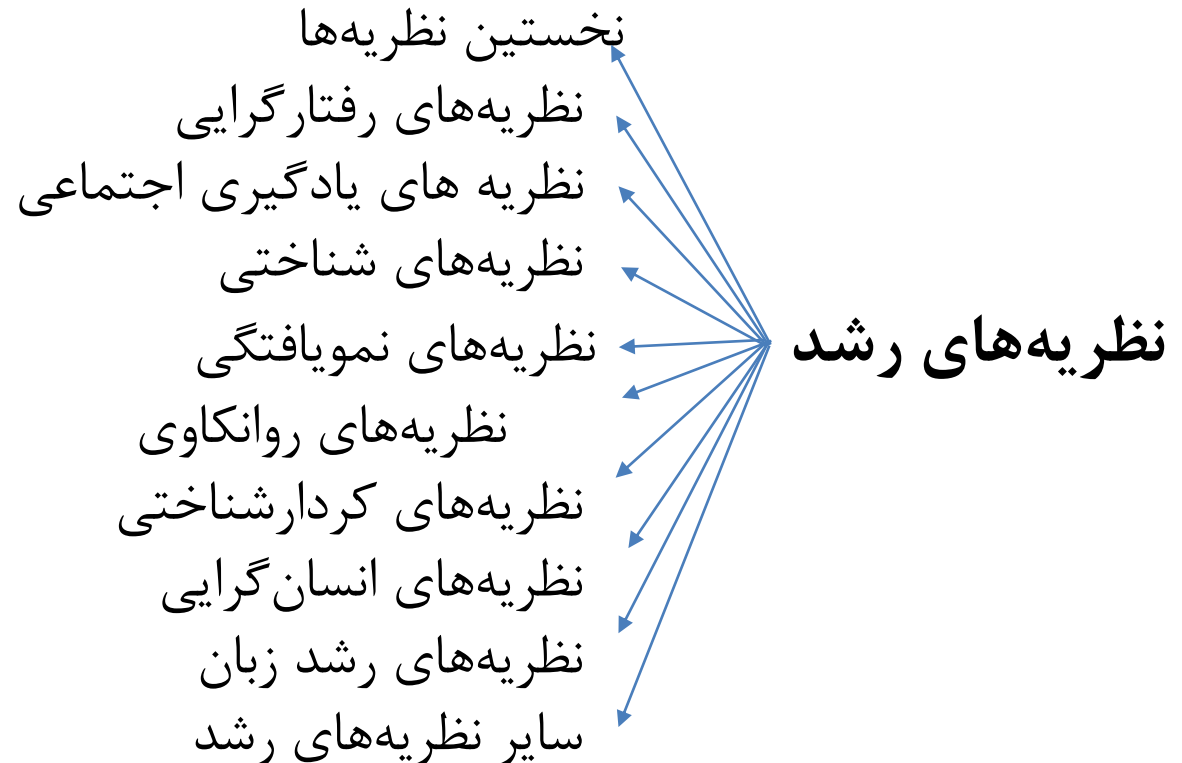
راه‌های ارتباطی

 Nogamcenter.com

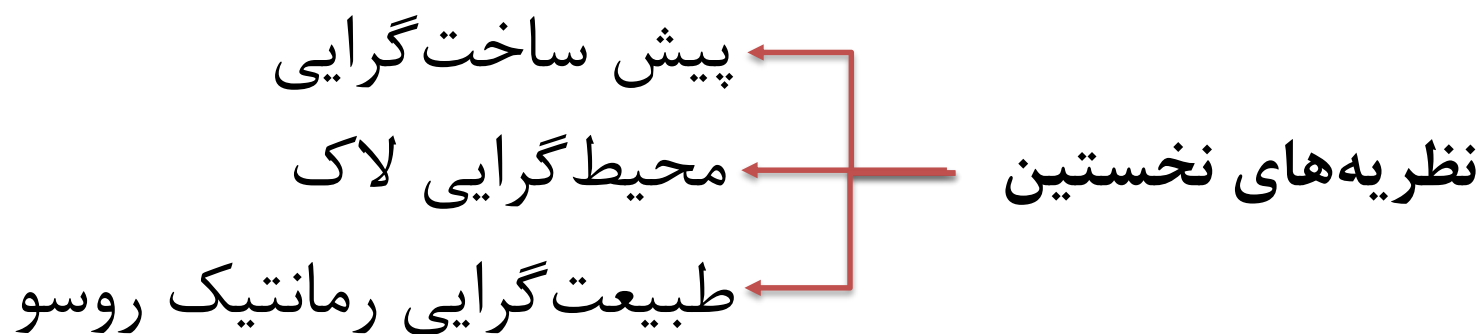
 ۰۹۰۲۲۵۴۴۶۰۰

 [Nogamcenter](https://www.instagram.com/Nogamcenter)

طبقه‌بندی نظریه‌های رشد

ساختار نظریه‌های نخستین

کودکان مینیاتور بزرگسالان

نقش محیط و آموزش در شکل دهی به شخصیت؛ ذهن به
مثابه لوح سفید
رد اندیشه های فطری
هدف اصلی تعلیم و تربیت؛ خویش شدن داری
بهترین پاداش؛ تحسین و تمجید
بهترین تنبیه؛ عدم تایید
عناصر مهم در فلسفه ت و ت لاک؛ شجاعت / مقررات /
ویژگی های خاص کودکان / آموزش تحصیل

محیط گرایی لاک

طبیعت‌گرایی روماتینک روسو

نکات

فرصت به طبیعت برای هدایت رشد
مرحله؛ تغییر کمی و کیفی در تفکر، احساس و رفتار
رسش؛ روند رشد ارثی و بیولوژیک یا درونزاد
فلسفه کودک محوری

مراحل

مرحله ۱؛ نوباوگی (تولد تا ۲ سالگی)؛ تجربه جهان
از طریق حواس / زبان آموزی
مرحله ۲؛ کودکی (از ۲ تا ۱۲ سالگی)؛ استقلال /
استدلال
مرحله ۳؛ اواخر کودکی؛ (۱۲ تا ۱۵ سالگی)؛ قدرت
تجسم / پیش اجتماعی
مرحله ۴؛ نوجوانی؛ بلوغ / اجتماعی / رشد شناختی /
تفکر انتزاعی

دکتری ۱۴۰۰

به اعتقاد ژان ژاک روسو در مرحله دوم تحول، کودکان از چه منطقی استفاده می کنند؟

- (۱) استقرایی (۲) انتزاعی (۳) قیاسی (۴) شهودی

ارشد ۱۴۰۱

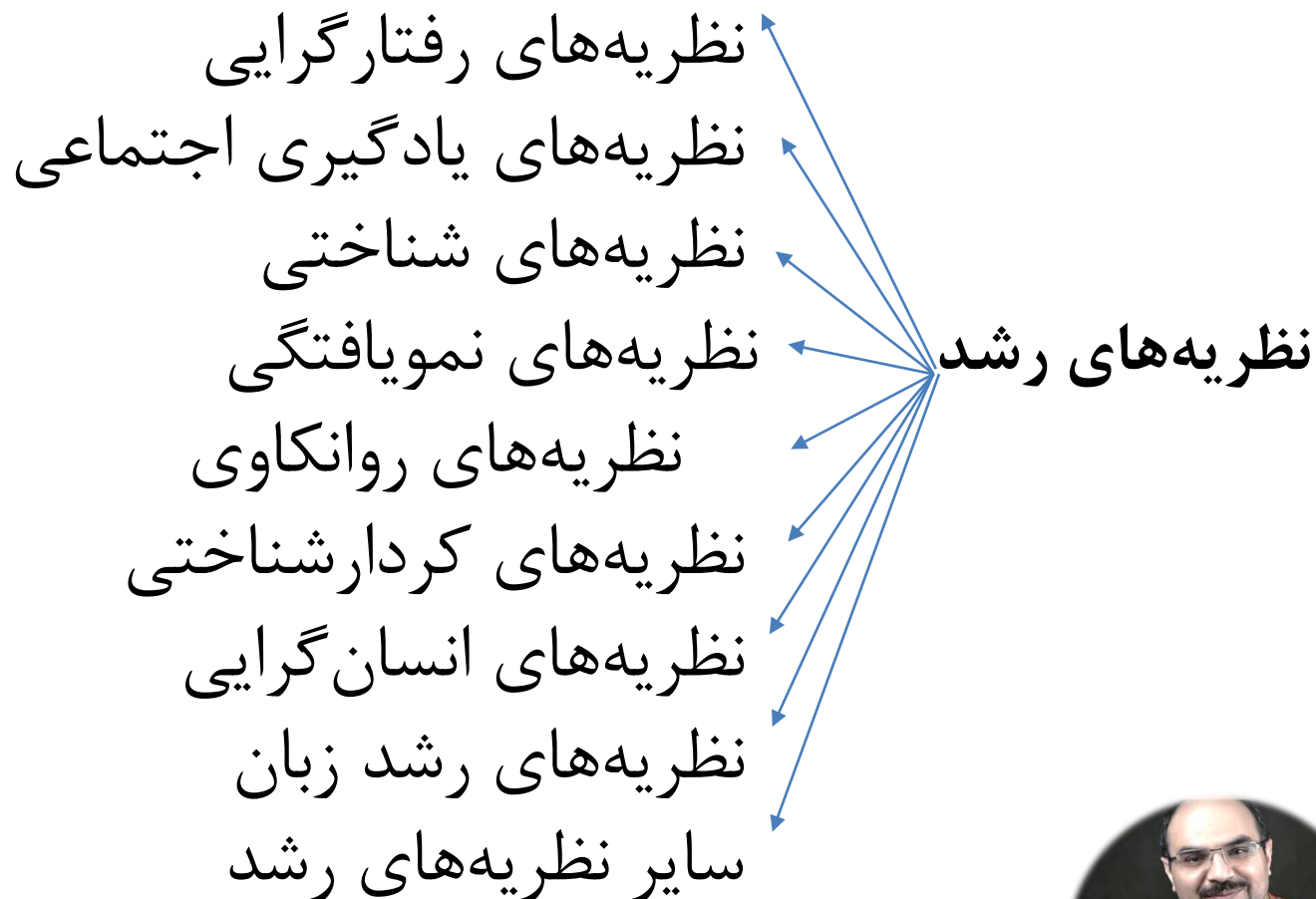
کدام مکتب، بیشترین پیوند را با اندیشه های جان لاک دارد؟

- (۱) انسان گرایی (۲) ساخت گرایی (۳) تداعی نگری (۴) پدیدارشناسی

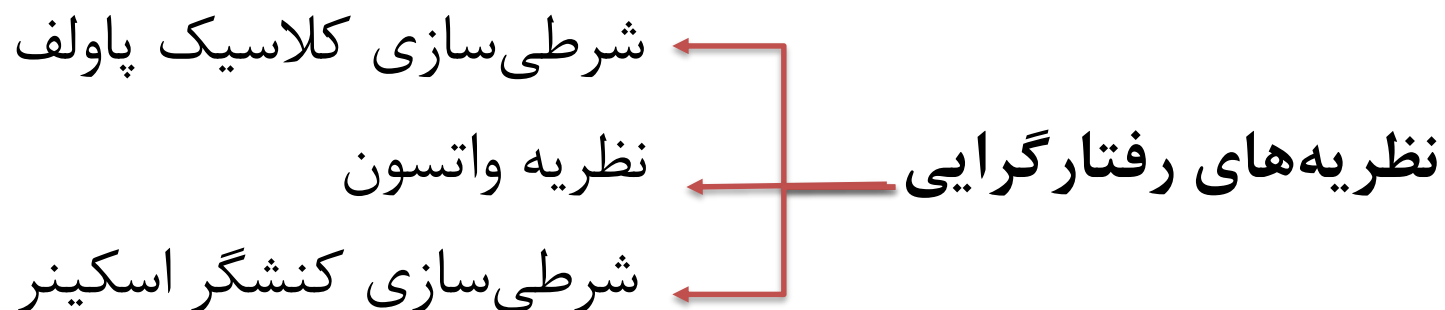

طبقه‌بندی نظریه‌های رشد

نحستین نظریه‌ها

ساختار نظریه‌های رفتارگرایی

پیروان سنت لاک یا نظریه پردازان یادگیری

شرطی سازی کلاسیک پاولف

❖ پارادایم شرطی سازی کلاسیک

غذا (محرک) ← ترشح بزاق (پاسخ طبیعی) -----
 نور (محرک) ← ترشح بزاق (پاسخ شرطی) -----

مفاهیم اساسی نظریه پاولف

خاموشی: اگر محرک شرطی چندین بار بدون ارتباط با CS ارائه شود خاموشی صورت می گیرد.

بهبودی (بازگشت) خودبه خودی: یک بازتاب شرطی اگر چه ظاهراً خاموش شده است اما معمولاً مقداری بهبودی خودبه خودی را از خود نشان می دهد.

تعمیم محرک: پاسخ به دامنه‌ای از محرک‌های مشابه بدون اینکه شرطی‌سازی‌های بعدی رخ داده باشند تعمیم می یابد. توانایی تعمیم به درجه شباهت آن محرک با محرک شرطی اصلی بستگی دارد.

تمیز: تعمیم اولیه به تدریج به فرایند تمیز منجر می شود.

شرطی شدن در سطح بالاتر: هنگامیکه یک سگ به مقدار زیادی به یک محرک شرطی شد، آنگاه می توان از این محرک شرطی به تنهایی برای ارتباط با محرک ختی دیگری استفاده نمود.

مفاهیم اساسی

واتسون

❖ محیط‌گرایی

❖ مطالعه هیجان‌های ناآموخته؛ ترس، خشم و عشق

❖ تبدیل شرطی سازی کلاسیک به یک نظریه روانشناختی اساسی

نظریه شرطی سازی عامل بی اف اسکینر

❖ مقایسه واتسون - اسکینر

✓ اسکینر نیز مانند واتسون یک **رفتارگرای تمام عیار** بود.

✓ او معتقد بود که **روانشناس باید از هرگونه استناد کردن به حالت های ذهنی**

(مانند اهداف، امیال یا مقاصد) صرف نظر کند و به جای آن باید خود را به

مطالعه **رفتار آشکار** محدود سازد.

✓ اسکینر مانند واتسون **محیط گرا** بود. اگرچه او می دانست که موجودات زنده با

زمینه های ژنتیکی به دنیا می آیند. اما اساساً به نحوه کنترل رفتار از سوی محیط

علاقه مند بود.

✓ برخلاف واتسون، مدل اولیه شرطی سازی اسکینر، پاولفی نبود.

❖ رفتار کنشگر

مفاهیم اساسی نظریه اسکینر

مفاهیم اساسی

تقویت و خاموشی: هنگامی که پیامد پاداش گونه روی دهد رفتار تقویت میشود. اگر به رفتاری توجه نشود (نقویت نشود) رو به خاموشی می‌رود.

فوریت تقویت: هنگامی که رفتار را فوراً تقویت می‌کنیم پاسخ را می‌توان با سریع‌ترین نرخ ایجاد کرد.

تعمیم محرک و پاسخ: تقویت نه تنها بر یک پاسخ ویژه بلکه بر طبقه کلی آن پاسخ اثر می‌گذارد.

شکل دهی: رفتار کنشگر بصورت همه یا هیچ بدست نمی‌آید. بلکه بتدریج و کم کم رخ می‌دهد. در این روش صرفاً پاسخ‌هایی که ارگانیسم را در جهت مورد نظر سوق می‌دهد، تقویت می‌شود. به عبارت دیگر ارگانیسم تنها در مواردی که رفتار او به رفتار نهایی مطلوب نزدیکتر می‌شود، تقویت می‌شود.

دکتری ۱۴۰۱

مفهوم تقریب‌های متوالی (Successive Approximation) جزئی از مؤلفه‌های کدام رویکرد است؟

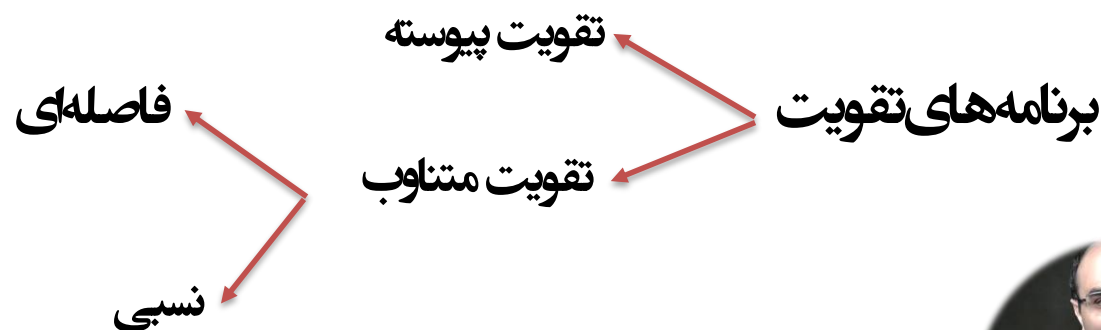
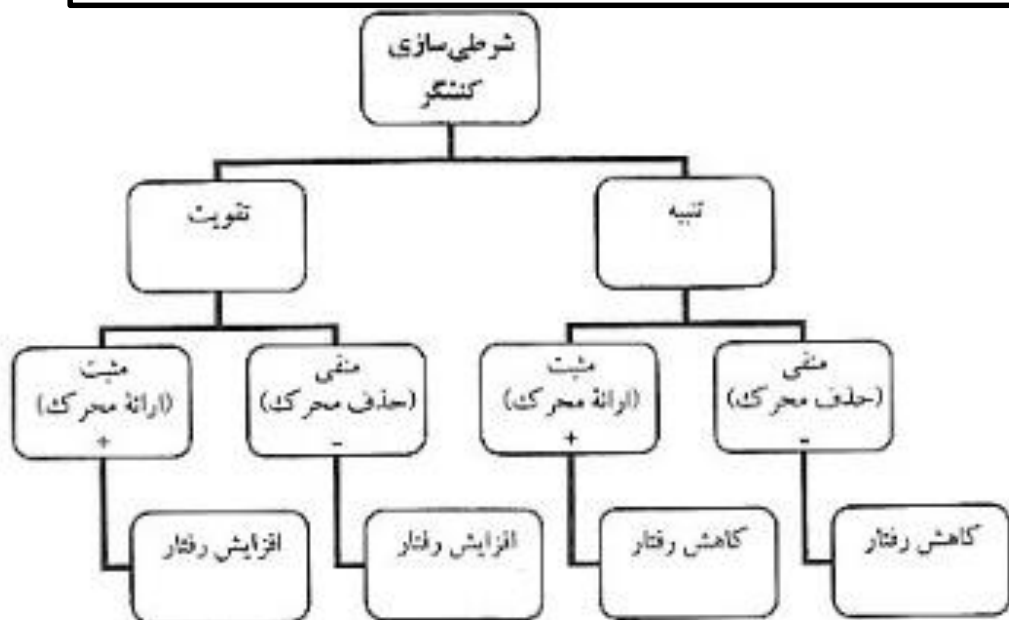
- (۱) تکاملی (۲) تحلیل رفتاری (۳) سازه‌های شخصی (۴) شناخت اجتماعی

اصول شرطی سازی عامل بی اف اسکینر

مرکز آموزش، نوگام

➤ رفتار خرافی

اسکینر در طی آزمایشاتش دریافت که اگر تقویت بر مبنای یک برنامه فاصله‌ای ثابت یا متغیر ارائه شود، هر رفتاری که درست در لحظه ارایه تقویت روی دهد، تقویت خواهد شد؛ زیرا ارگانیسم آن رفتاری را که به طور اتفاقی تقویت شده است با تقویت منظم مرتبط می‌کند.

➤ خودگردانی رفتار

➤ وقایع درونی: افکار احساسات و سایق‌ها

➤ غریزه (رفتار ویژه‌گونه)

➤ اصل پریماک

کاربردهای عملی نظریه اسکینر

اصلاح رفتار

استفاده از روش‌های کنشگر برای اصلاح مشکلات رفتاری شاخه‌ای از اصلاح رفتار است.

آموزش برنامه‌ای

✓ مطالب یادگیری به قسمت‌های کوچکتر و ساده‌تر تقسیم می‌شود.

✓ یادگیرنده پاسخ سؤالاتی را که معین می‌کند بلافاصله با پاسخ‌های صحیح که در

مرحله بعدی ارائه می‌شود مقایسه می‌کند.

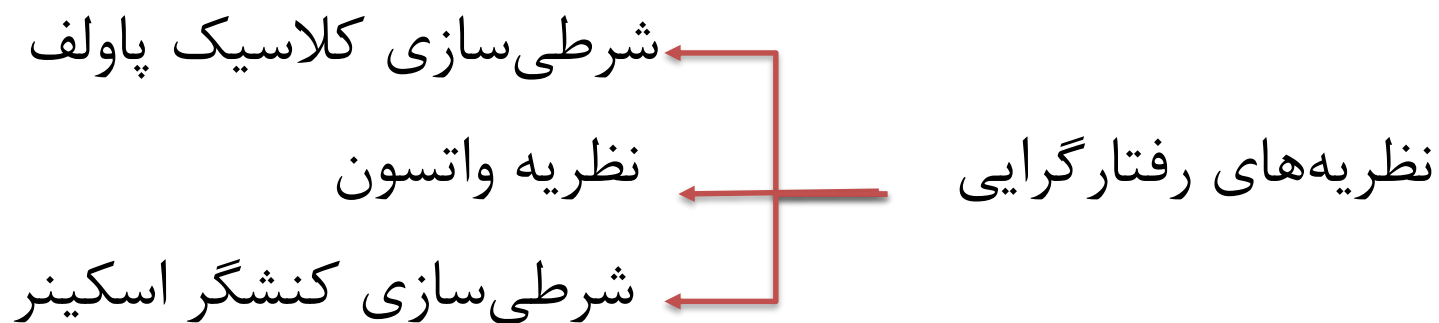
✓ یادگیرنده به صورت فعال یاد می‌گیرد.

✓ یادگیری از آسان به مشکل پیش می‌رود.

✓ یادگیرنده با سرعت معینی که مخصوص خود اوست یاد می‌گیرد.

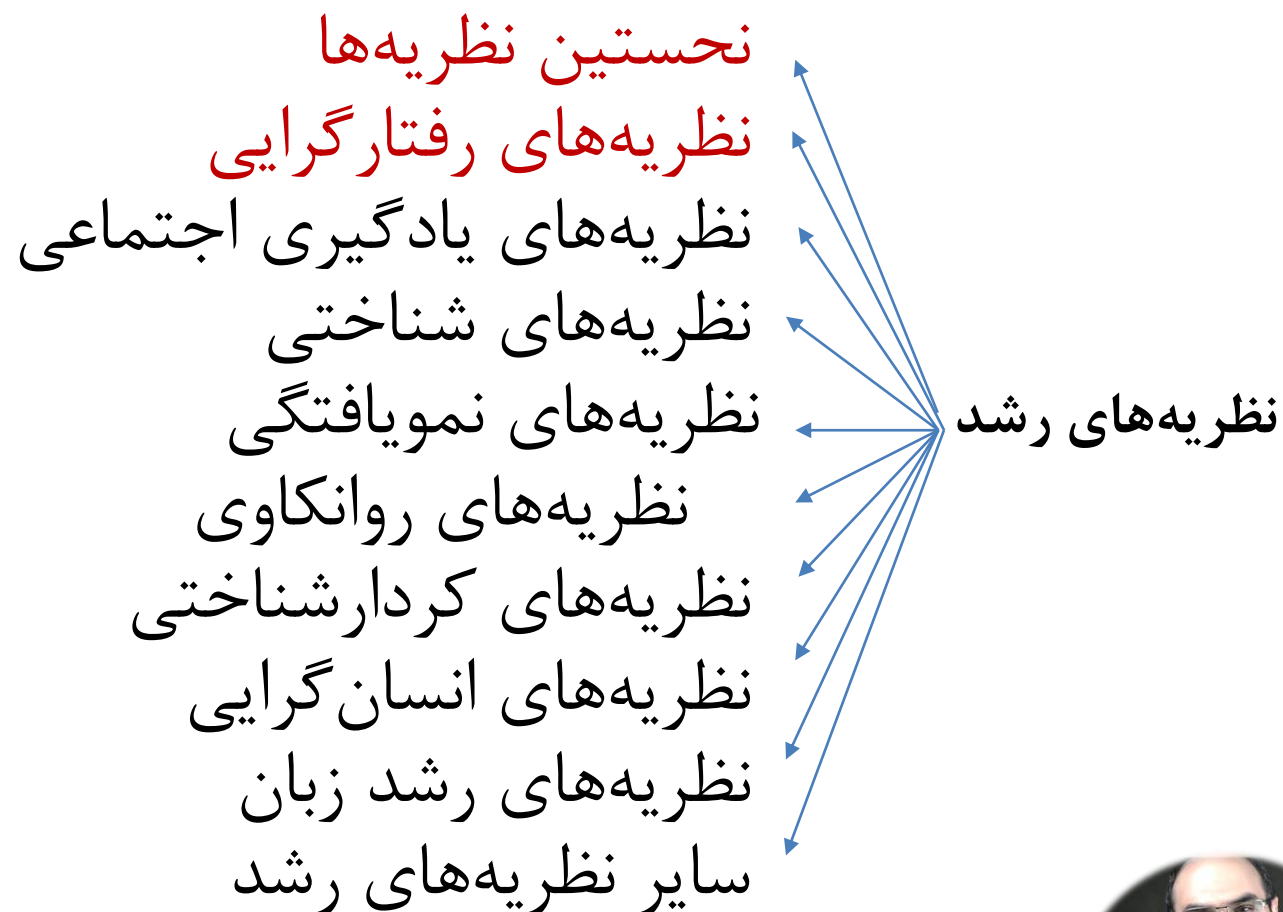
ساختار نظریه‌های رفتارگرایی

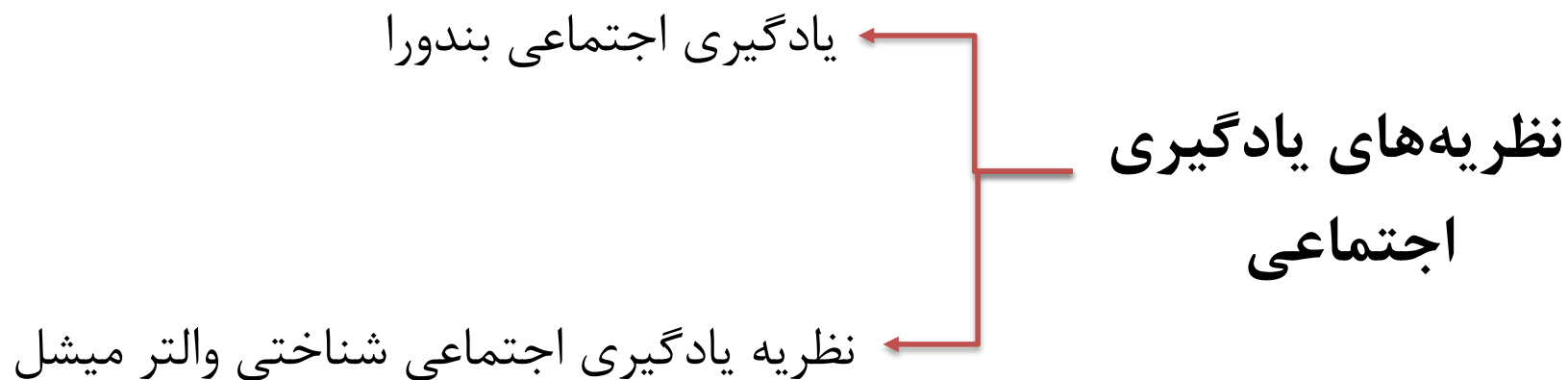
پیروان سنت لاک یا نظریه پردازان یادگیری

طبقه‌بندی نظریه‌های رشد

ساختار نظریه‌های یادگیری اجتماعی

پیروان سنت لاک یا نظریه پردازان یادگیری

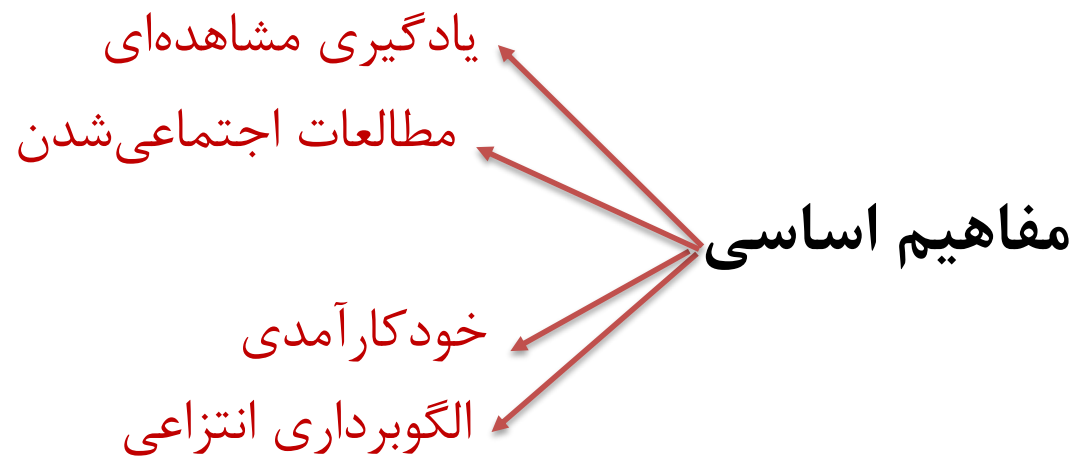

جنبه‌های متمایز نظریه شناختی - اجتماعی و فرض‌های بنیادی آن

- تأکید بر انسان به عنوان موجودی فعال.
- تأکید بر ریشه‌های اجتماعی رفتار
- تأکید بر فرایندهای شناختی (فکری)
- تأکید بر رفتار وابسته به موقعیت خاص
- تأکید بر تحقیق منظم
- تأکید بر یادگیری الگوهای پیچیده رفتار در غیاب پاداش

نظریه یادگیری اجتماعی بندورا

نظریه یادگیری اجتماعی بندورا

❖ مفاهیم اساسی

- فرایندهای توجه: قدرت جایگاه و موقعیت
- فرایندهای به یادسپاری: مجاورت محرک/رمزهای کلامی یادگیری مشاهده‌ای
- فرایندهای بازتولید حرکتی
- فرایندهای انگیزشی و تقویتی: تقویت مستقیم/تقویت جانشینی/تقویت خود

نظریه یادگیری اجتماعی بندورا

❖ مفاهیم اساسی

پرخاشگری: شرطی سازی کنشگر مطالعات اجتماعی شدن

پرخاشگری پاداش داده شده

پرخاشگری تنبیه شده

پرخاشگری بدون پیامد

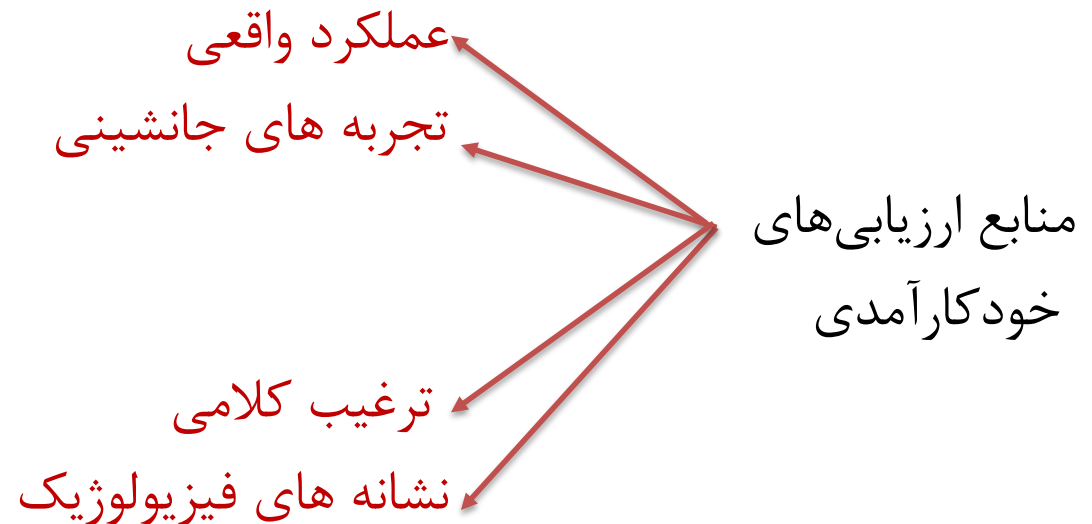
نقش های جنسیتی: تمیز بین اکتساب و عملکرد

رفتارهای جامعه پسند

خودگردانی: معیارهای درونی

نظریه یادگیری اجتماعی بندورا

الگو برداری انتزاعی: استنتاج اصول و قوانین کلی زیر بنایی رفتار/ شبیه به پیازه

❖ بندورا و پیاژه

برخلاف پیاژه، بندورا نسبت به این دیدگاه که خودشان بر اساس یک علاقه درونی پدیده‌ها را یاد می‌گیرند شک دارد.

بندورا اعتبار مراحل پیاژه را زیر سوال می‌برد.

نظریه یادگیری اجتماعی بندورا

❖ ارزشیابی نظریه بندورا

- نظریه بندورا التقاطی است.
- تاثیر نیرومندی الگوبرداری را کمتر از عملکردهای موفقیت در نظر می گیرد.
- یادگیری را محصول تمایل به رسیدن به تقویت کننده ها از جمله تحسین می داند. علاوه بر این تاکید می کند کودکان معیارهای بیرونی رو درونی می سازند و این معیارهای درونی نیز در یادگیری نقش دارند.

نظریه یادگیری اجتماعی شناختی والتر میشل

نظریه میشل در مورد شخصیت

میشل نظریه صفات را مانند استادش راتر شدیداً زیر سوال برد.

او بجای صفات **فرایندهای شناختی (ذهنی) و هیجانی (احساسات)** را تعیین کننده رفتار می داند.

معتقد است که صفات انسان ها ثابت نیستند و در موقعیت های مختلف صفات عوض می شوند و روی رفتار تاثیر می گذارند

مفاهیم اساسی در نظریه میشل

➤ **متغیرهای موقعیتی:** بیشتر شامل عوامل محیطی موقعیت‌ها پاداش‌ها و تنبیه‌هاست.

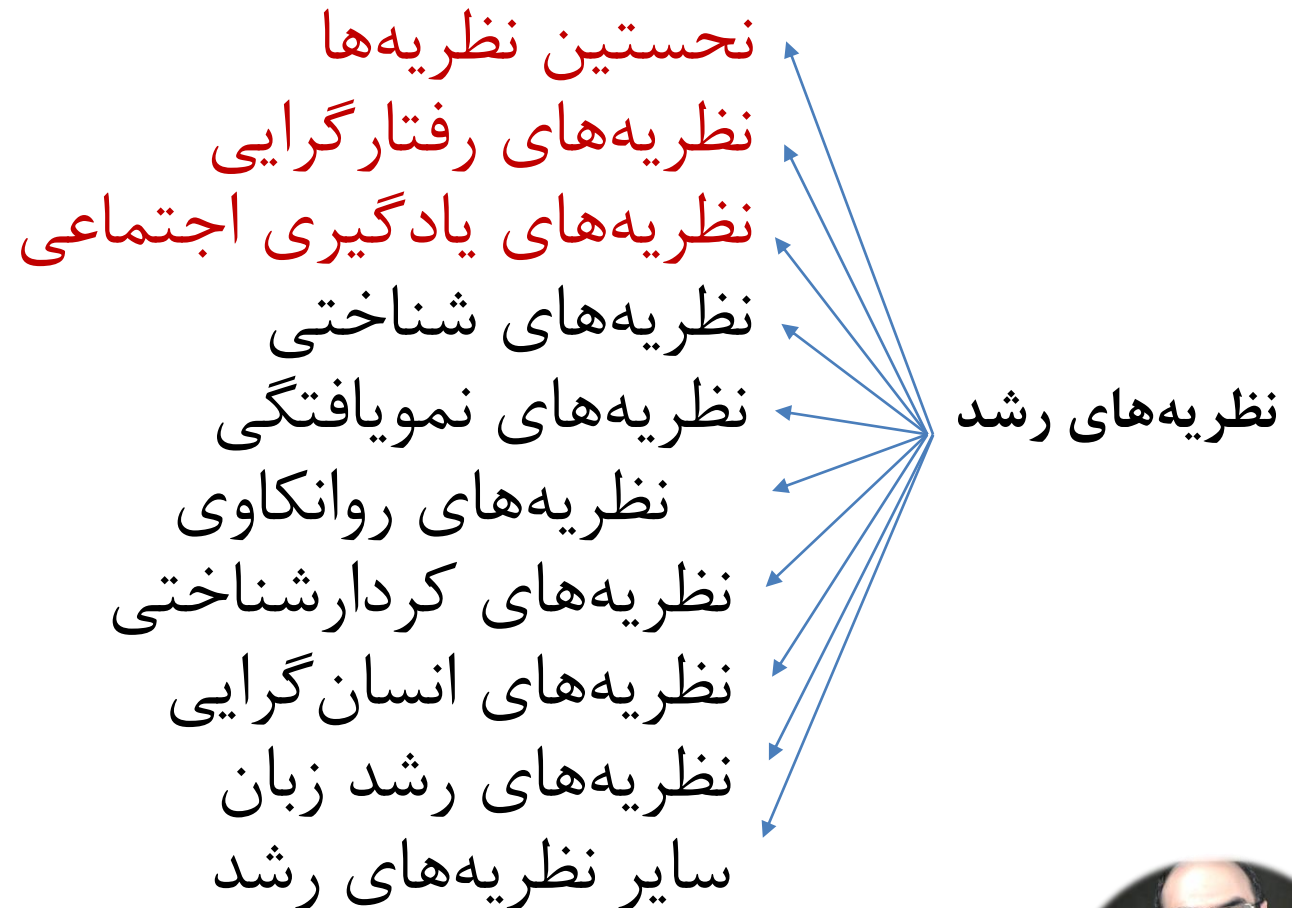
➤ **متغیرهای شخصی:** عوامل درونی شخصی

متغیرهای شخصی به چندین عامل عمده تقسیم می‌شوند:

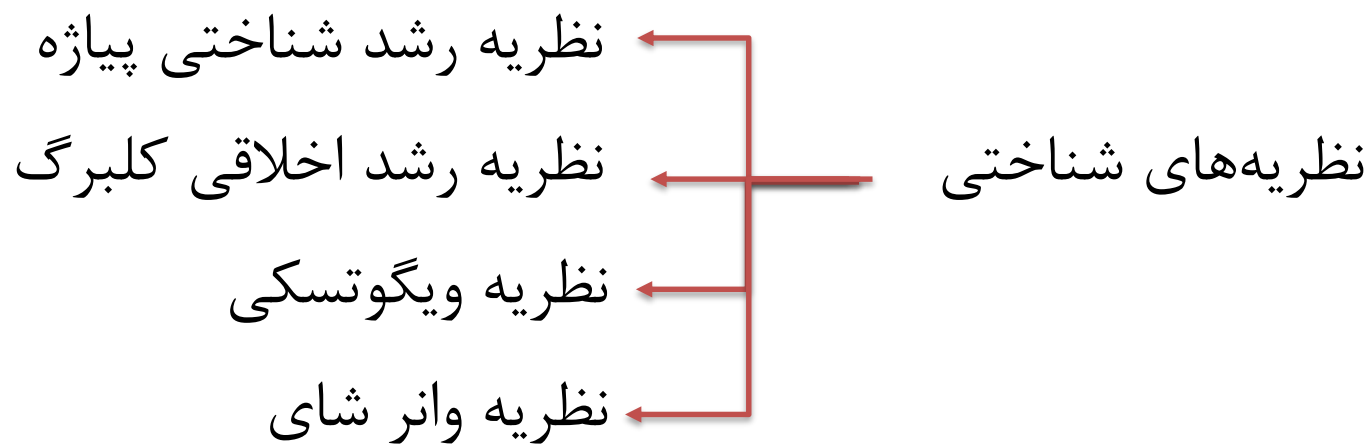
- **انتظارات:** فکر می‌کنم که چه اتفاقی روی خواهد داد.
- **ارزش‌های شخصی:** چه چیزی ارزش داشتن یا انجام دادن را دارد.
- **کفایت‌ها:** دانش و مهارتی که انسان دارد- آنچه می‌دانیم و می‌توانیم.
- **استراتژی‌های کدگذاری:** چگونه قطعات را در کنار هم می‌گذاریم. این استراتژی‌ها تحت تاثیر عواملی چون توجه سطح انگیزش و ارزش‌های شخصی و آموزش است.
- **سیستم‌ها و برنامه‌های خودتنظیمی:** توانایی برنامه‌ریزی

طبقه‌بندی نظریه‌های رشد

ساختار نظریه‌های شناختی

نظریه رشد شناختی پیاژه

شناختی پیاژه

ساخت **structure**: ساختمان ذهن یا اندیشه فرد

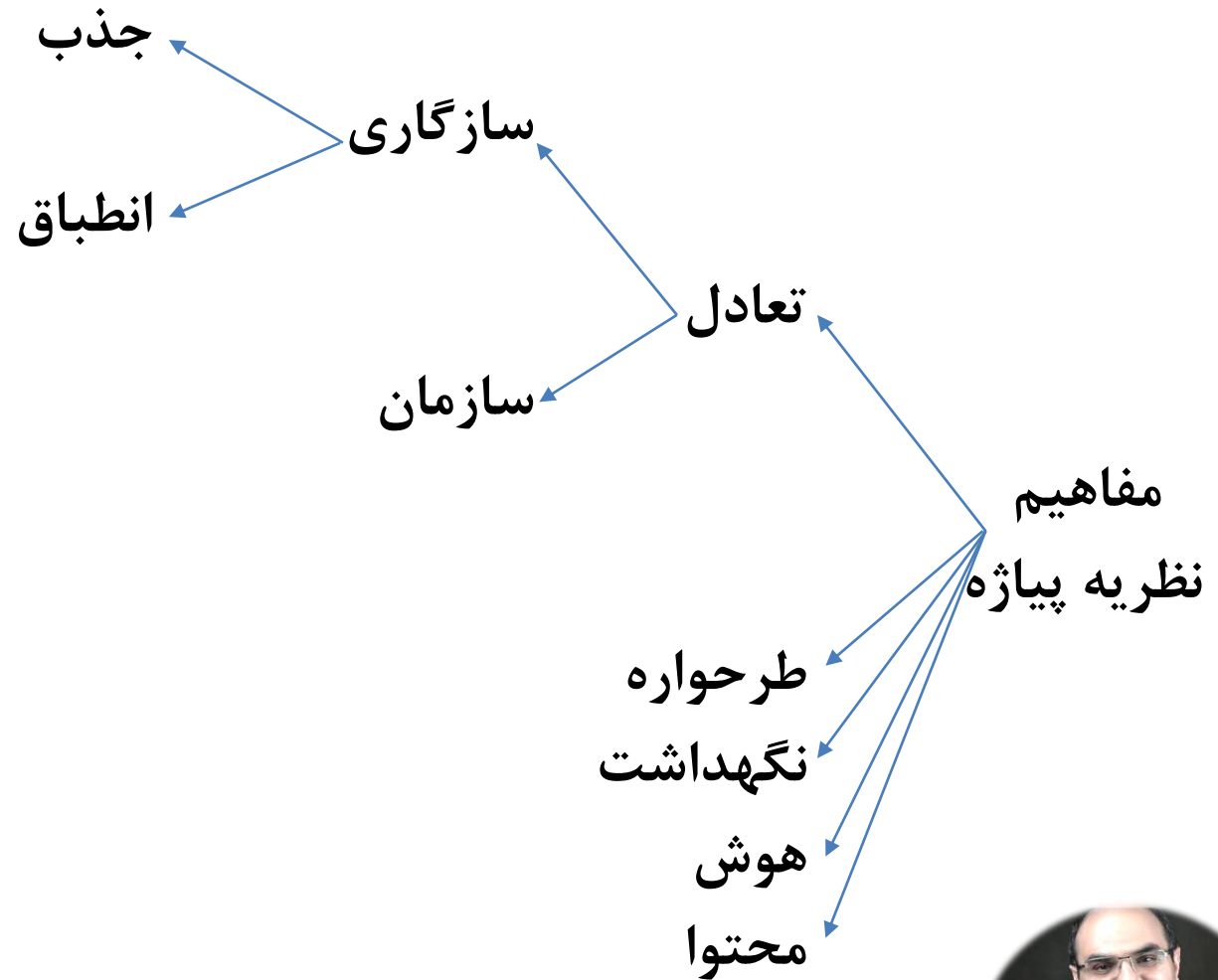
ساخت‌های شناختی یا طرحواره **schema**

عملیات ذهنی **operation**

از اجتماع طرحواره‌های مختلف ساخت‌های شناختی تشکیل می‌شوند؛ بنابراین جریان رشد شناختی از طرحواره‌های بازتابی آغاز می‌شود و به طرحواره‌های حسی- حرکتی و سرانجام به ساخت شناختی می‌انجامد. به عقیده پیاژه طرحواره‌ها انباشته می‌شود و چیزی چیز دیگر را نفی نمی‌کند و طرحواره‌های جدید به کمک سازگاری ایجاد می‌شود. این توصیف نشان می‌دهد که حرکت پیاژه در رشد ذهن حرکتی جوهری است.

نظریه رشد شناختی پیاژه

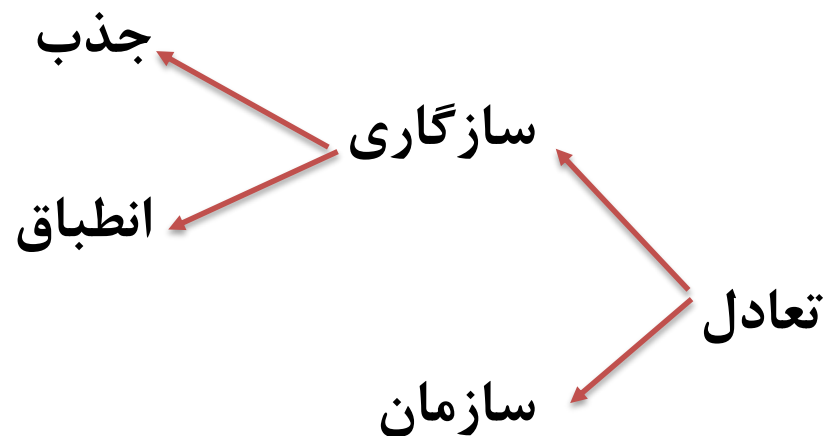

مفاهیم نظریه رشد شناختی پیازه

• تعادل

یک حالت توازن شناختی بین درک ما از جهان هستی و تجربه هایمان است. تعادلیابی یا عمل جستجو برای نظم و توازن به معنی مقایسه‌ی درک ما با جهان واقعی است.

تعادل جویی در حقیقت مکانیسم کودک برای **تنظیم و یکپارچه ساختن تغییراتی است که در اثر بلوغ، تجارب فیزیکی و اجتماعی پدید آمده** است. تعادلیابی به معنای جستجو به منظور هماهنگی ذهنی بین طرح‌های شناختی با اطلاعات کسب شده از محیط است.

مفاهیم نظریه رشد شناختی پیاژه

• سازگاری

سازگاری تغییراتی است که در یک فرد برای پاسخ به محیط ایجاد می‌شود. فرایند سازگاری به دو صورت جذب و انطباق انجام می‌شود.

• جذب (درون سازی یا همگون سازی)

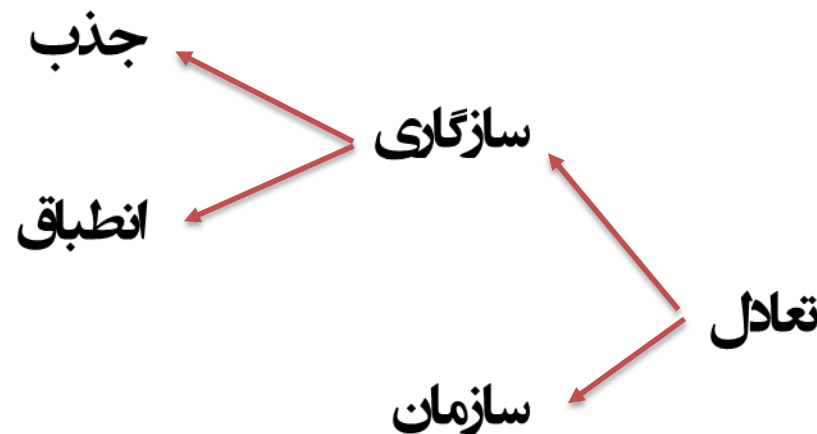
جذب یا همگون سازی هنگامی واقع می‌شود که معلومات و تجربه‌های گذشته فرد در اوضاع و احوال جدید به کار رود. جذب یا همگون سازی عبارت است از **کوشش برای فهم یک چیز جدید از طریق جای دادن آن در درون چیزهایی که از قبل در ذهن خود داریم**. جذب کسب اطلاعات جدید و تلاش برای هماهنگ کردن این اطلاعات با طرحواره‌های موجود از قبل، یا پاسخ دادن به محیط بر اساس الگوهای رفتاری یا طرحواره‌های از قبل آموخته شده است.

مفاهیم نظریه رشد شناختی پیازه

• انطباق (برون سازی یا همسازی)

همسازی زمانی به وقوع می پیوندد که فرد خود را با یک رشته شرایط محیطی که بر او تحمیل شده است، سازگار کند. فرایند انطباق بدین معنی است **که فرد پاسخ های خود را بنا به خواست های محیط، تغییر می دهد**. انطباق عبارت است از تغییر یا اصلاح طرحواره های فعلی برای هماهنگی با اطلاعات جدید، یا پاسخ دادن به محیط به روشی تازه.

مفاهیم نظریه رشد شناختی پیازه

- سازمان (سازماندهی)

سازماندهی فرایند **شکل دهی الگوهای منسجم و منظم فکری** است که با هدف کارا تر شدن انسان در تعامل با محیط است. سازمان به یک **نظم منطقی حاکم بر دستگاه شناختی** اشاره می کند، بدین معنی که این دستگاه از یک کلیت منسجم تشکیل یافته که هیچ جزئی از آن، بدون تأثیرگذاری بر سایر اجزاء تغییر نمی کند.

- نگهداشت

پایستگی یا ثابت بودن مقدار توده (ماده)، وزن و حجم کودکان مفهوم توده، وزن و حجم اشیاء را در یک زمان معین درک نمی کنند، بلکه **نخست ادراک توده، سپس وزن و آنگاه حجم به توالی**، در ذهن آنان حاصل می گردد.

- بازگشت پذیری

یعنی توانایی به عقب برگرداندن مراحل انجام یک رشته عمل به طور ذهنی و رسیدن به نقطه آغاز

مفاهیم نظریه رشد شناختی پیاژه

- هوش در نظریه پیاژه

عبارت است از نمونه ای خاص از **انطباق زیستی یا توانایی ایجاد کنش متقابل و کارآمد با محیط**. پیاژه هوش را نه بر اساس ملاکی ایستا، بلکه از لحاظ جهتی که هوش در تکامل سیر می کند تعریف می کند. پیاژه هوش را به عنوان **صورتی از تعادلیابی** تعریف می کند که تمام ساخت های شناختی به سوی آن هدایت می شوند. هدف هوش **سازگاری با محیط** است.

- محتوا

به **جنبه های قابل مشاهده ی هوش، یعنی پاسخ های فرد در برخورد با محرک های آشکار محتوا** گفته می شود که در نظریه پیاژه معادل با رفتار به کار رفته است.

رشد شناختی در نظریه پیاژه

ویژگی‌های مراحل رشد در نظریه پیاژه

- ✓ رشد از نظر کیفی پیوسته، از نظر کمی ناپیوسته است.
- ✓ رشد به طور ناپیوسته و در ۴ مرحله اصلی صورت می‌گیرد و مراحل به لحاظ کیفی و کمی از هم متمایز هستند.
- ✓ توالی و زنجیره مراحل ثابت است.
- ✓ همه کودکان مراحل را با یک سرعت طی نمی‌کنند.
- ✓ گذر از مراحل جهشی و ناگهانی نیست بلکه جریانی است.
- ✓ معیار تحولی تشخیص کم‌توانی ذهنی این است که یک نفر به کدام مرحله نرسیده است.
- ✓ در مراحل رشد کندی، توقف و تاخیر وجود دارد ولی پسرقت و طفره (جهش) وجود ندارد.
- ✓ رشد تحت تاثیر ۴ عامل: رشد، تجربه و دستکاری فیزیکی و ذهنی در محیط، تجربه و تعامل اجتماعی، تعادل جویی و خود نظم جویی

رشد شناختی در نظریه پیازه

دوره حسی - حرکتی (تولد تا ۲ سالگی)

- در این دوره فعالیت‌های کودک به اعمال حسی و حرکتی محدود می‌شوند و رفتار کلامی دیده نمی‌شود.
- در این دوره دستکاری‌های محیط اهمیت زیادی دارد. این دوره، دوره فکر کردن به کمک اشیاء است. مهم‌ترین ویژگی این دوره دست‌یابی به پایداری شی است. علامت پایان این مرحله نیز زبان کلامی است.

رشد شناختی در نظریه پیاژه

دوره حسی - حرکتی (تولد تا ۲ سالگی) دارای ۶ زیرمرحله است:

مرحله ۱ (تولد تا ۱ ماهگی) مرحله بازتاب‌های کلی یا فعالیت بازتابی: طرحواره بازتابی
مرحله ۲ (۱ تا ۴ ماهگی) واکنش‌های حلقوی چرخشی نخستین یا اولین واکنش‌های دورانی

مرحله ۳ (۴ تا ۸-۱۰ ماهگی) واکنش‌های حلقوی یا دوری ثانویه

مرحله ۴ (۸-۱۰ تا ۱۲ ماهگی) هماهنگی طرحواره‌های ثانوی

مرحله ۵ (۱۲ تا ۱۸ ماهگی) مرحله سومین واکنش‌های حلقوی یا دوری

مرحله ۶ (۱۸ تا ۲۴ ماهگی) مرحله ابداع وسایل جدید از طریق فعالیت های ذهنی یا

مرحله درونی شدن و ترکیب ذهنی روان بنه‌ها یا مرحله آغاز اندیشه

دکتری ۱۴۰۰

به اعتقاد ژان پیاژه ظهور رفتار نمادین (Symbolic Behavior) به منزله اتمام کدام دوره از تحول شناختی است؟

(۱) پیش عملیاتی (۲) حسی - حرکتی (۳) عملیات عینی (۴) عملیات صوری

رشد شناختی در نظریه پیاژه

دوره پیش عملیاتی (دو تا هفت سالگی) (دوره نمادی یا رمزی)

هنوز قادر به تفکر عملیاتی با منطقی نیستند. به عبارت دیگر در این مرحله قادر به عملیات (اعمال ذهنی که از قواعد منطقی پیروی می کند) نیستند.

➤ عواملی که به کودک در عملیاتی شدن کمک می کند (نشانه های مرحله پیش عملیاتی)

➤ عواملی که مانع عملیاتی شدن کودک می شوند (محدودیت های مرحله پیش عملیاتی)

رشد شناختی در نظریه پیاژه

دوره پیش عملیاتی (دو تا هفت سالگی) (دوره نمادی یا رمزی)

➤ کودک هنوز به مفهوم طبقات کلی دست نیافته است.

➤ منطق کودک بیشتر جنبه تمثیلی یا تبدیلی دارد.

دوره عملیات عینی (محسوس یا انضمامی) (هفت تا ۱۱ سالگی)

➤ توانایی‌های فکری کودک در این دوره:

➤ توانایی درک مفهوم بقاء (ثبات یا نگهداری): بعضی از خصایص یک شیء علی‌رغم تغییرات ظاهرش، ثابت باقی می‌مانند.

➤ توانایی طبقه بندی کردن و ردیف کردن

➤ توانایی درک مفهوم عدد و کارکردن با عدد

➤ توانایی استدلال منطقی برحسب اشیاء و امور محسوس و عینی

➤ توانایی استدلال فضایی

دوره عملیات انتزاعی یا صوری (سن ۱۱ سالگی به بعد)

ارشد ۱۴۰۱

در نظریهٔ پیاز، توانایی تشخیص رابطه بین دو شیء با توجه به رابطهٔ هر یک از آنها با شیء سوم در کدام مرحله ظاهر می‌شود؟

(۱) حسی-حرکتی

(۳) عملیات عینی

(۲) عملیات صوری

(۴) پیش‌عملیاتی

رشد اخلاقی از دیدگاه پیاژه

اخلاق از نظر پیاژه مانند هوش در قالب مراحل نظام‌دار و پی‌درپی رشد می‌کند که به رشد شناختی کودک وابسته است و هر مرحله جدید در رشد شناختی سطح بالاتری از آگاهی اخلاقی را به دنبال خواهد داشت.

مرحله ۱: اصول اخلاقی دگرمختار (دگریپرو)

این مرحله از ۵ تا ۱۰ سالگی است. در این مرحله مقررات را صاحبان قدرت به صورت دائمی و تغییرناپذیر وضع می‌کنند و حتماً باید از آن‌ها اطاعت کرد. افراد به جای نیت روی پیامد تمرکز دارند.

مرحله ۲: اخلاق خودمختار

در این مرحله اخلاق تابع اصولی است انعطاف‌پذیر که در مورد آن‌ها توافق جمعی صورت گرفته؛ استفاده از معیار عدالتی معامله به مثل ایده‌آل (به همان اندازه که برای رفاه خود اهمیت می‌دهند به رفاه دیگران هم اهمیت می‌دهند) در این مرحله دیده می‌شود هم چنین پیشرفت در دیدگاه‌گیری و اهمیت دادن به نیت دیگران در این مرحله به وجود می‌آید.

نظریه رشد اخلاقی لارنس کولبرگ و مراحل رشد اخلاق در کودکان

بسط و تعمیم نظریه رشد اخلاقی پیاژه

تحقیقات کولبرگ در رشد اخلاق مؤید این نکته است که رشد اخلاق هم از رشد ذهنی پیروی می‌کند و هم تحت تاثیر محیط و آموزش قرار می‌گیرد.

شباهت نظریه رشد اخلاقی کولبرگ و پیاژه

- رشد اخلاق تابع رشد شناختی است.
- رشد اخلاق مرحله‌ای است.
- رشد اخلاق پیش‌رو و رو به جلو است.
- نمی‌شود از مرحله اول به مرحله سوم رفت بدون گذر از مرحله دوم.
- قائل به طراز توحیدی بودن تحول است (مرحله بعد، مرحله قبل را هم شامل می‌شود).

تأکید لارنس کلبه‌گ بر مفهوم عدالت برگرفته از اندیشه‌های کدام فیلسوف است؟

- (۱) امانوئل کانت (۲) جان لاک (۳) هربرت اسپنسر (۴) رنه دکارت

ارزیابی استدلال اخلاقی و داستان هاینز

کلبرگ روش مصاحبه با آزمودنی را به کار می برد به نحوی که مسائل غامض اخلاقی را طرح و مجموعه ای از سؤالات را از او می پرسید.

معروفترین مصاحبه کلبرگ درباره داستانی است که معمای اخلاقی هاینز نامیده می شود.

کلبرگ صرفاً با بررسی پاسخ هایی که افراد به این گونه سؤالات می دادند درباره مرحله رشد اخلاقی آنها داوری نمی کرد (مثلاً، آری، هاینز باید دارو را بدزد). به جای آن، او استدلالی را که فرد برای توجیه پاسخ خود داشت بررسی می کرد.

سطوح رشد اخلاقی در نظریه رشد اخلاقی کولبرگ

براساس پاسخ‌های داده شده کودکان کولبرگ ۳ سطح اخلاقی را شناسایی می‌کند.

➤ **اول سطح پیش قراردادی (پیش‌عرفی) (۴ تا ۱۰ سالگی)**

کودک در جامعه مدنی وارد نشده، قراردادی با او ندارند، استدلال‌های کودک مربوط به دیگران است و کودک خودش را موظف و مکلف می‌داند، قوانین اجباریت خارجی دارند، مانند مرحله دگرمختار پیاژه است.

➤ **در سطح دوم یا سطح قراردادی (عرفی) که ۱۰ تا ۱۳ سالگی است روابط مثبت، نظم اجتماعی و نظام اجتماعی اهمیت دارد.**

➤ **در سطح سوم، اصول و ارزش‌های انتزاعی حاکم می‌شود و از ۱۳ سالگی به بعد است (سطح بعد قراردادی)**

سطوح رشد اخلاقی در نظریه رشد اخلاقی کولبرگ

سطح اخلاق پیش‌عرفی یا پیش‌قراردادی

مرحله ۱ (اطاعت و تنبیه)

جهت‌گزینی بر اساس تنبیه و اطاعت از قوانین به منظور اجتناب از تنبیه است. در این مرحله، کودک به نیت افراد کاری ندارد و فقط بر مینای نگاه کمی قضاوت می‌کند.

مرحله دوم: مرحله فردگرایی و مبادله (مرحله لذت‌گرایی؛ مرحله جهت‌گیری هدف وسیله)

کودکان در می‌یابند که تنها یک دیدگاه درست که به وسیله صاحبان قدرت تدوین شده باشد، وجود ندارد و افراد دارای دیدگاه‌های متفاوتند. در این مرحله، کودکان نقطه نظرات فردی را در نظر می‌گیرند و اقدامات را با توجه به چگونگی تامین نیازهای فردی قضاوت می‌کنند.

مشاوره ۱۴۰۰

نوجوانان در معرض خطر بزهکاری معمولاً در کدام مرحله رشد اخلاقی کلبِرگ قرار دارند؟

(۱) جهت‌گیری به سوی تنبیه و اطاعت
(۲) هدف و مبادله ابزاری
(۳) حفظ روابط متقابل و تأیید دیگران
(۴) مسئولیت و وجدان اجتماعی

سطوح رشد اخلاقی در نظریه رشد اخلاقی کولبرگ

مرحله سوم. ارتباطات میان فردی خوب (مرحله پسر خوب/دختر خوب)

مرحله اول مطلق گرایی قوانین بیرونی است، مرحله دوم قوانین هستند ولی نسبی گرایی بر آن ها حاکم می شود و در مرحله سوم صفات، انگیزه ها و خواسته های افراد هم مداخله می کند. در این مرحله کودکان وارد سنین ۱۱ و بیشتر شده اند و دیگر اخلاق را یک جریان ساده تلقی نمی کنند.

مرحله چهارم: حفظ نظم اجتماعی (مرحله پایداری نظم اجتماعی و قدرت) (قانون مداری و قوانین لایتخلف قراردادی)

در این مرحله اهمیت قانون از افراد بیشتر است، جهت گیری برای حفظ نظم اجتماعی است، این مرحله همانند مرحله ۱ مطلق گرایی است. به طور سطحی افراد مرحله ۱ و ۴ پاسخ یکسان می دهند. کودک مرحله ۱ می گوید سرقت اشتباه است و خلاف قانون است و موجب زندانی شدن می شود.

سطوح رشد اخلاقی در نظریه رشد اخلاقی کولبرگ

مرحله پنجم قرارداد اجتماعی و حقوق فردی (مرحله قانون دموکراتیک و قرارداد اجتماعی)

در این مرحله مشابه مرحله ۲ نسبی‌گرایی حاکم است، در مرحله ۲ قوانین لایتغیر مرحله اول را به نفع انگیزه‌های شخصی، مقابله به مثل، مسائل ظرفیتی تعدیل می‌کرد ولی در مرحله ۵ قوانین لایتخلف مرحله ۴ را به نفع قوانین عام‌تری که قانون به حساب آن‌ها نوشته شده تعدیل می‌کند.

مرحله ششم (مرحله اصول فراگیر و جهانی)

در این مرحله عمل درست به وسیله وجدان تعریف می‌شود و ارزش‌های انتزاعی به وجود می‌آیند. افراد فهم روشن‌تری از برخی اصول مجرد و جهانی که مافوق قانون است (عدالت و احترام و شان برای همه افراد) دارند. فرد اهمیت نظم اجتماعی را درک می‌کند اما در ضمن می‌داند که همه جوامع منظم هم اصول مهم‌تر را اجرا نمی‌کنند. مرحله ۶ به نوعی بازگشت به مرحله ۳ است که انگیزه‌های شخصی را هم در نظر می‌گیرد.

مشاوره ۱۴۰۰

کدام مورد، مفهوم اصلی در مرحله پنجم رشد اخلاقی کلبرگ است؟

- (۱) آزادی مذهب (۲) فرایند دموکراتیک (۳) تحول سیاسی (۴) برابری جنسیتی

دکتری ۱۴۰۱

طبق یافته‌های لارنس کلبرگ، کدام مرحله از تحول اخلاقی در بین مردم شهرنشین رواج بیشتری دارد؟

- (۱) پنجم (۲) ششم (۳) سوم (۴) چهارم

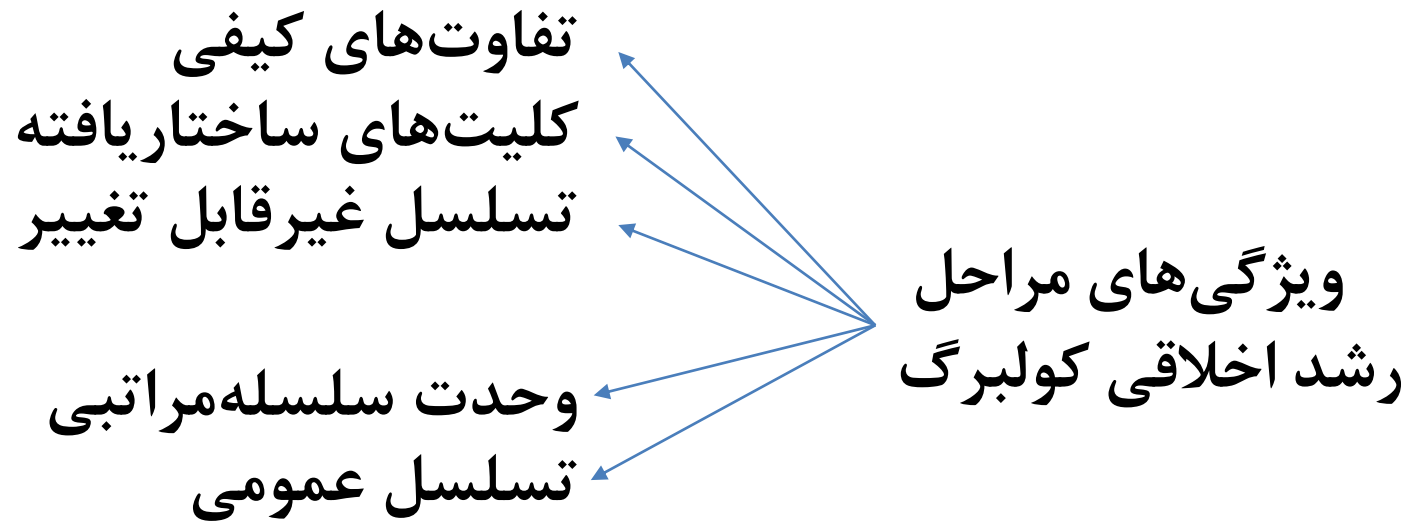
مشاوره ۱۴۰۱

در صورت وجود مرحله هفتم تحول اخلاقی کلبرگ، این مرحله با کدام مفهوم پیوند نزدیک تری خواهد داشت؟

(۱) خویشن داری (۲) نوع دوستی (۳) تعالی (۴) خرد

ویژگی‌های مراحل رشد اخلاقی کولبرگ

نظریه رشد اخلاقی گیلیگان

➤ سطح ۱ خودخواهانه:

نگرانی خودمحورانه، تمرکز روی نگهداری خود (سقط می‌کنم، نیازهای من مهم‌تر است) اخلاق چیزی است که من می‌خواهم.

➤ سطح ۲ دیگرخواهانه:

تمرکز بر نگهداری دیگران (فرد خودش را فراموش می‌کند)، اخلاق همراه با از خودگذشتگی و فداکاری است، حقوق دیگران اهمیت بیشتری دارد. سطح ۱ و ۲ با خشونت همراه است.

➤ سطح ۳ عدم خشونت:

تمرکز بر نگهداری خود و دیگران (دوری از آسیب رساندن، تعادل برقرار کردن بین نیاز خود و دیگران).

کارول گلیگان در تدوین نظریه رشد اخلاقی زنان، عمدتاً از کدام روش استفاده کرده است؟

- (۱) تحلیل عاملی (۲) قوم‌نگاری (۳) مصاحبه (۴) آزمایشی

نظریه رشد اخلاقی یا الگوی رشد اخلاقی رست (الگوی مینوسوتا)

داستان‌های کولبرگ ذهنی هستند و اخلاق باید عینی سنجش شوند (ایجاد آزمون سنجش عینی اخلاق).

در این الگو ۴ فرآیند درون روان‌شناختی ضروری برای رفتار اخلاقی عنوان شده است:
حساسیت اخلاقی: تشخیص یک مسئله اخلاقی و حساس بودن نسبت به این که رفاه جامعه یا طرفین به رفتار فرد وابسته است یا خیر.

قضاوت اخلاقی: قضاوت می‌کند چه چیزی غلط و چه چیزی درست است و تصمیم بر این که چه کاری باید انجام دهد یا ندهد.

ارزش اخلاقی (انگیزش اخلاقی): ارزش‌ها و ایده‌آل‌ها به عمل اخلاقی نیرو و جهت می‌دهند.

عمل اخلاقی (منش اخلاقی): فرد باید توانمندی و راهبرد داشته باشد تا بتواند هدف و رفتار اخلاقی را کامل اجرا کند.

ارشد ۱۴۰۰

نوجوانان در معرض خطر بزهکاری معمولاً در کدام مرحله رشد اخلاقی کلبوگ قرار دارند؟

(۱) جهت‌گیری به سوی تنبیه و اطاعت

(۲) هدف و مبادله ابزاری

(۳) حفظ روابط متقابل و تأیید دیگران

(۴) مسئولیت و وجدان اجتماعی

نظریه تاریخی اجتماعی ویگوتسکی

ویگوتسکی سعی کرد نظریه‌ای خلق کند تا در آن ارتباط بین دو مسیر رشد یعنی **مسیر طبیعی** که از درون سرچشمه می‌گیرد و **مسیر تاریخی-اجتماعی** که کودک را از بیرون تحت تاثیر قرار می‌دهد، را نشان دهد.

ویگوتسکی معتقد است که رشد شناختی کودک به مردمی وابسته است که در دنیای او زندگی می‌کنند و بر زندگی‌اش تاثیرگذار هستند.

ویگوتسکی بین دو سطح از رشد شناختی تمایز قایل شد:

- یکی **سطح رشد واقعی** که در توانایی حل مساله نمایان می‌شود.
- دیگری **سطح رشد بالقوه** که در نوع و شیوه مساله گشایی کودک تحت راهنمایی دیگران تعیین می‌شود.

کارکردهای ذهن در نظریه ویگوتسکی

از نظر ویگوتسکی کارکردهای ذهن به دودسته کارکردهای نخستین و کارکردهای عالی ذهن تقسیم می‌شوند؛

➤ کارکردهای نخستین ذهنی

بعضی از کارکردهای انسان در سال‌های شروع زندگی در فرد به طور طبیعی وجود دارند و در انسان و حیوان به صورت مشترک هستند.

➤ کارکردهای عالی ذهنی

این کارکردهای ذهنی فقط مختص انسان‌ها هستند. مانند استدلال منطقی، توجه انتخابی و زبان که بر اساس کارکردهای نخستین رشد پیدا می‌کنند.

مراحل رشد زبان از دید ویگوتسکی

- **گفتار اجتماعی یا گفتار بیرونی:** پیش از سه سالگی ظاهر می شود و نقش آن کنترل رفتار دیگران است. مثلاً: وقتی کودک به مادرش می گوید شیر می خواهم از این طریق به کنترل رفتار دیگران اقدام می کند.
- **گفتار خودمحورانه:** بین ۴ تا ۷ سالگی رخ می دهد. این نوع گفتار، مرحله انتقالی گفتار بیرونی به گفتار درونی است.
- **گفتار درونی:** پس از ۷ سالگی ظاهر می شود. گفتار درونی با خود سخن گفتن به طور بی صداست. گفتار درونی به اندیشه و رفتار انسان جهت می دهد و در همه کارکردهای عالی ذهنی وجود دارد.

خودنظم‌دهی در نظریه ویگوتسکی

- **یادگیری:** در این مرحله کودک یاد می‌گیرد که کارها و صداها دارای معانی هستند. برای مثال یاد می‌گیرد که وقتی دستش را به سمت چیزی دراز می‌کند به بقیه می‌فهماند که آن شیء را می‌خواهد و در رابطه با زبان یاد می‌گیرد که صداها را با معانی آنها تداعی کند.
- **تمرین:** در این قسمت کودک برای رسیدن به خودسامان‌دهی شروع به تمرین می‌کند. او حرکاتی را که باعث جلب توجه دیگران می‌شود تمرین می‌کند و برای فراگیری زبان با دیگران گفت‌وگو می‌کند.
- **استفاده از علامت:** در این حالت فرد برای تفکر و حل مسئله بدون کمک دیگران شروع به استفاده از علامت می‌کند و در این مرحله خودنظم‌دهی اتفاق می‌افتد.

منطقه تقریبی رشد در نظریه ویگوتسکی

➤ منظور ویگوتسکی از منطقه تقریبی رشد **تفاوت میان سطح رشد واقعی کودک و سطح رشد بالقوه** اوست. منطقه تقریبی رشد به بخشی از عملکردهای فرد گفته می‌شود که کودک به تنهایی از عهده انجام آن برنمی‌آید اما به کمک بزرگسالان یا دوستان آگاه‌تر و بالغ‌تر از خود می‌تواند این کار را انجام دهد.

کمک‌های حافظه

ویگوتسکی عنوان کرد که ابتدایی‌ترین ابزارهای روانشناختی انسان کمک‌های حافظه هستند و امروزه هنوز هم برای ما بسیار بااهمیت‌اند.

دکتری ۱۴۰۰

از نظر ویگوتسکی ابتدایی ترین ابزارهای روان شناختی انسان مربوط به کدام مورد است؟

- (۱) احساس (۲) انگیزه (۳) حافظه (۴) هیجان

ارشد ۱۴۰۰

در نظریه ویگوتسکی، حمایت موقتی از کودک برای کمک به او در تسلط بر یک مهارت چه نام دارد؟

- (۱) اسکلت بندی (۲) درونی سازی (۳) نظم جویی (۴) تقویت افتراقی

مطالعات مربوط به اختلاف نظر ویگوتسکی و پیاژه

➤ سختی تکلیف

ویگوتسکی چنین استدلال می‌کرد که اگر گفتار خودمحورانه، کارکردی در زمینه حل مسئله داشته باشد، باید هنگامی که تکالیف مشکل‌تر می‌شود، افزایش یابد. پیاژه کارکرد مثبتی برای گفتار خودمحورانه نمی‌دید و نظریه او چنین چیزی را پیش‌بینی نمی‌کرد.

➤ روندهای سنی

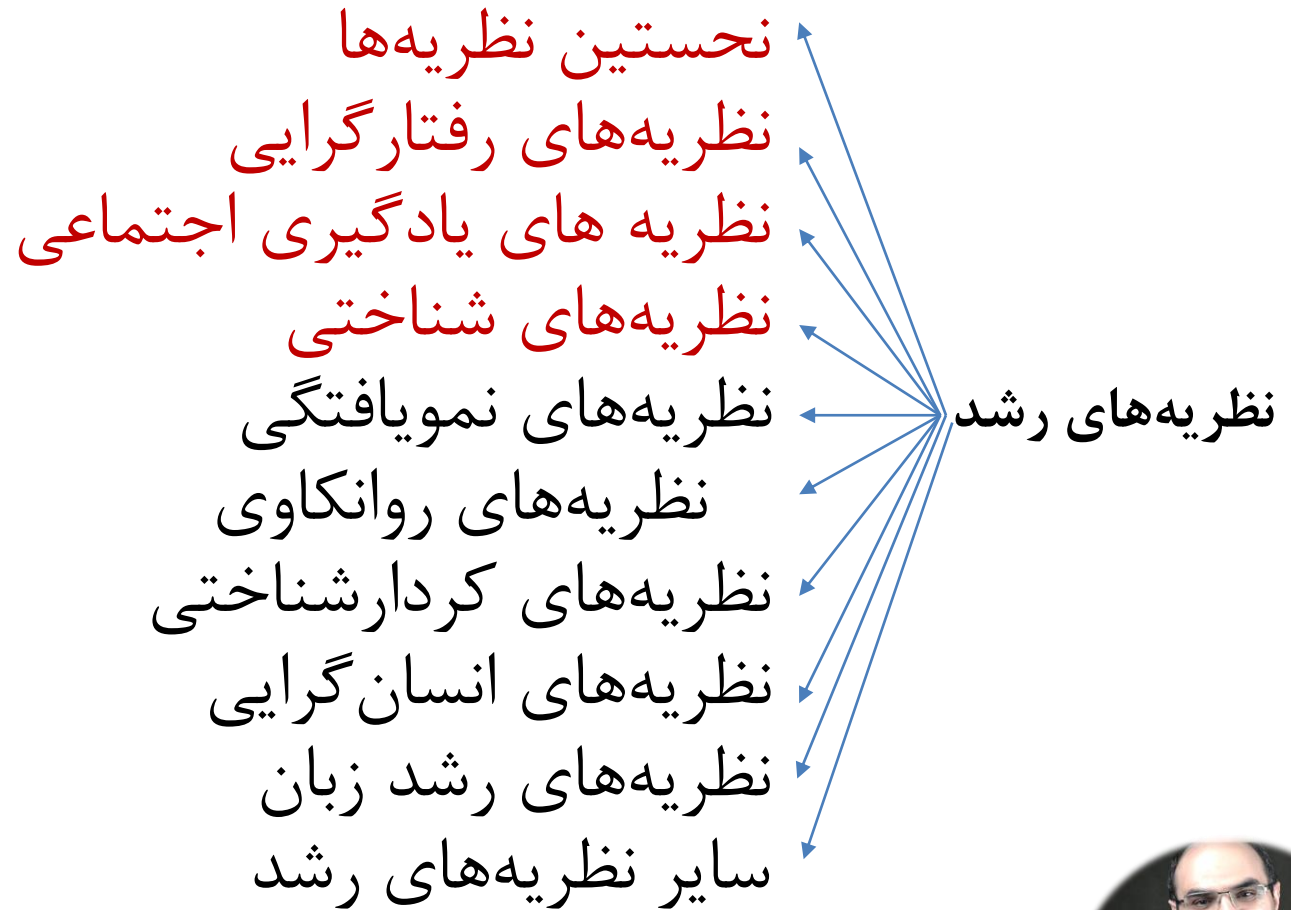
ویگوتسکی اظهارکرد نظریه او در مقابل پیاژه روندهای سنی متفاوتی را پیش‌بینی می‌کند. آن‌طور که پیاژه اشاره کرده است، اگر گفتار خودمحورانه صرفاً منعکس‌کننده عدم بلوغ شناختی کودک باشد، باید پایه‌پای رشد کودک کاهش یابد.

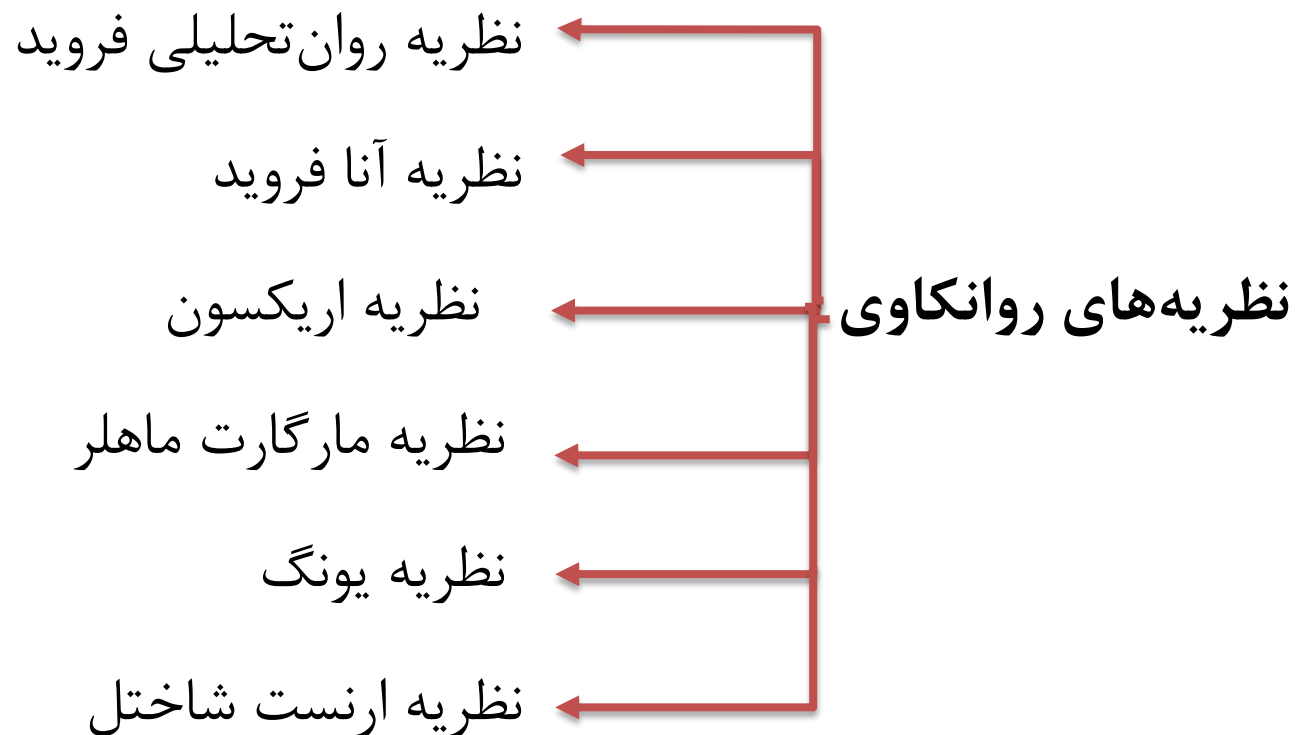
➤ تمایز بین رشد و آموزش

پیاژه بین رشد و آموزش تمایز دقیقی قائل شد. وی می‌گفت رشد فرایندی خودبه‌خودی است که از درون کودک سرچشمه می‌گیرد.

طبقه‌بندی نظریه‌های رشد

نظریه روان تحلیلی فروید

سه تعریف روان کاوی

رشته‌ای که درباره‌ی ناخودآگاه تحقیق می‌کند.
روشی درمانی برای بهبود اختلالات عصبی.
مجموعه‌ای از اطلاعات پژوهشی که به تدریج در
حال توسعه یافتن است.

نظریه روان تحلیلی فروید

مراحل رشد روانی جنسی

- مرحله دهانی: تولد تا یک سالگی
- مرحله مقعدی: یک سال و نیمگی تا سه سالگی
- مرحله آلتی یا ادری
- مرحله بلوغ

ساختار شخصیت

- نهاد
- من
- فرا من

نظریه روان تحلیلی فروید

مرحله اول: مرحله دهانی

- ✓ تولد تا یک سالگی
- ✓ فروید این وضعیت ابتدائی بدون شی را به عنوان خودشیفتگی اولیه توصیف کرده است.

مرحله دهانی

- ← نخستین یا وابستگی لمسی (شش ماه اول): خود دوست دارانه
- ← بخش دوم (شش ماه دوم): دهانی آزارگرانه

- ✓ اولیه رشد موثبات در مرحله دهانی: معتاد به سیگار یا نوشیدن
- ✓ مفاهیم واپسروی و تثبیت به فهم اختلالات روان شناختی و هیجانی شدید، کمک می کند، به عنوان نمونه در برخی از انواع اسکیزوفرنی و افسردگی شدید با نوعی واپسروی کامل به مراحل جهیم.

نظریه روان تحلیلی فروید

مرحله دوم: مرحله معقدی

✓ یکسال و نیمگی تا سه سالگی

✓ آموزش آداب توالت رفتن

شیوه آزارگر طردکننده: شخصیت پرخاشگر معقدی/
رفتار خصمانه و آزارگرانه

مرحله معقدی

شیوه آزارپذیر: لذت اصلی متوجه نگهداری مدفوع است/
لجبار و خسیس

نظریه روان تحلیلی فروید

مرحله سوم: مرحله اِحلّیلی (آلتی یا ادیپی)

✓ سنین ۳ تا ۶ سالگی

✓ آخرین مرحله پیش تناسلی

✓ عقده ادیپ: مادر هدف عشق پسر بچه / اضطراب اختگی / واپس زدن (سرکوبی) امیال جنسی خود به مادر را در ناخودآگاه خویش دفع می کند / پسر به جای اینکه با پدرش بجنگد با او همانندسازی می کند / فرامن (وجدان)

✓ عقده الکترا: خیالبافی رمانتیک دختر در مورد پدرش

نظریه روان تحلیلی فروید

مرحله چهارم: مرحله نهفتگی

- ✓ حدود ۶ سالگی تا ۱۱ سالگی
- ✓ مرحله استراحت و تحکیم و مواضعی است که کودک بدست آورده
- ✓ فعالیت‌های مدرسه، سرگرمی‌ها، ورزش، ایجاد دوستی با اعضای هم جنس
- ✓ وسواسی شدن شخصیت

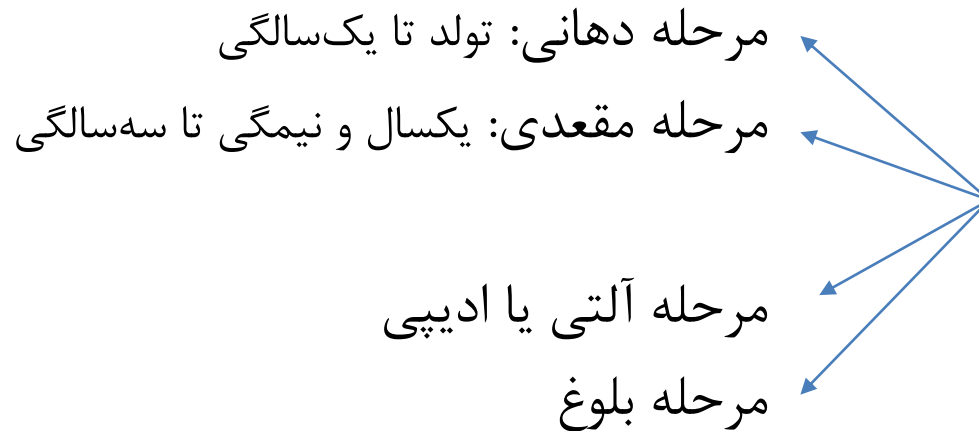
مرحله پنجم: مرحله بلوغ (تناسلی)

- ✓ آخرین مرحله رشد روانی-جنسی
- ✓ انرژی جنسی با نیرویی زیاد شروع به فعالیت می‌کند و دفاع‌های مستقر را تهدید به فروپاشی می‌کند.
- ✓ بحران نوجوانی

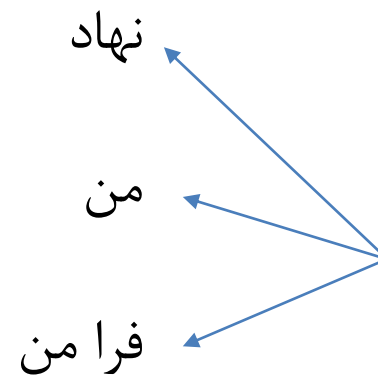

نظریه روان تحلیلی فروید

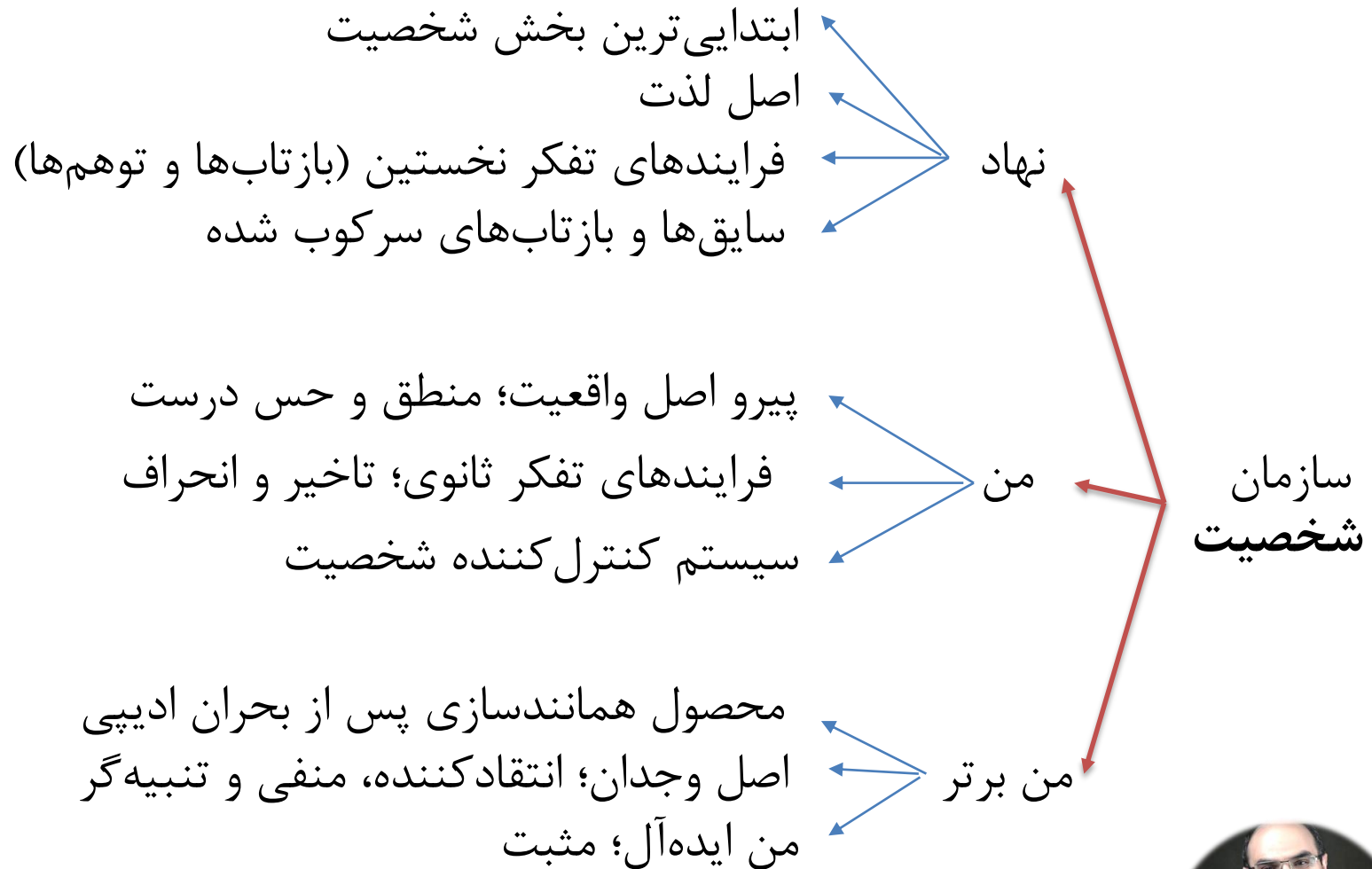
مراحل رشد روانی جنسی

ساختار شخصیت

سازمان شخصیت

نکات مهم

- نقش مرکزی من
- انواع اضطراب از نگاه فروید
- واقعی؛ نروتیک؛ اخلاقی
- رویاها و کارکرد آنها از نگاه فروید

سطوح آگاهی سه سطح ذهن (شخصیت)

کاربردهای عملی نظریه فروید

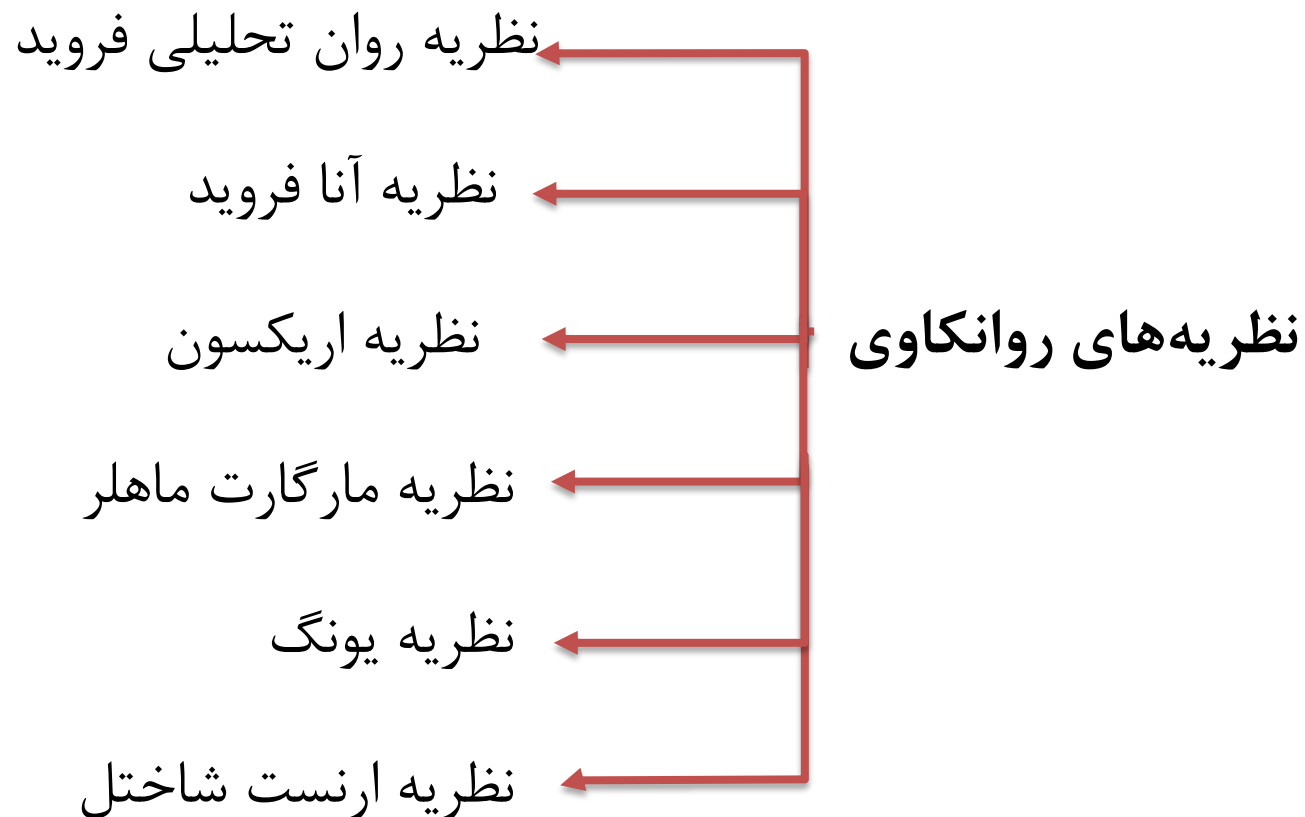
- نظریه فروید از درمان بالینی بیماران سرچشمه گرفته است.
- هدف اساسی روانکاوی؛ بازیابی تجربه‌های سرکوب شده و مهار شده است.
- درمان کودکان با درمان بزرگسالان متفاوت است.

انتقادات به نظریه فروید

- انسان‌شناسان: وابسته به فرهنگ بودن نظریه فروید.
- تعصب فرهنگی نسبت به زنان
- فردگرایی

ساختار نظریه‌های روانکاوی

آنا فروید

آنا فروید بیش از حد مجذوب جایگاه من در نظریه ساختاری فروید شد. در حالی که پدرش بیشترین تلاش خود را معطوف به نهاد و ناخودآگاه کرده بود.

می توان او را در زمره نخستین نظریه پردازان و بنیانگذاران روانشناسی و روانکاوی کودک و نوجوان قرار داد.

انواع اضطراب از دید آنا فروید

انواع اضطراب از دید آنا فروید

اضطراب جدایی: یعنی ترس از بین رفتن و مردن از گرسنگی، ترس از تنهایی و ناتوانی.

ترس از دست دادن موضوع عشق: به منزله موقعیت ثبات موضوع عشق (مرحله پایداری موضوع یا دوام شی) توصیف شده است.

اضطراب واقعی: ترس خیالی از ناقص سازی تخلیلی می تواند توسط کودک به عنوان ترسی در واقعیت، تجربه شود.

اضطراب ناشی از قدرت کشاننده ها: در مرحله ادیپی و به هنگام بلوغ و نیز به هنگام یائسگی یا فرایند سایکوتیک، مشاهده می گردد.

اضطراب فرامنی: سرچشمه یک اضطراب اخلاقی است و در نوروز بزرگسالان مشاهده می شود.

مکانیزم‌های دفاعی از دید آنا فروید

اقدامات روانی هستند که هیجان‌های ناخوشایند (همچون اضطراب، افسردگی و خشم) را از حیطه هوشیاری (خودآگاه) به بیرون می‌رانند.

مکانیزم‌های دفاعی دوره کودکی
مکانیزم دفاعی بعد از دوسالگی
مکانیزم‌های دفاعی دوره نوجوانی
مکانیزم‌های دوره بزرگسالی

مکانیزم‌های دفاعی دوره کودکی؛ مراحل مقدماتی دفاع

مکانیزم‌های دفاعی دوره کودکی؛ مراحل مقدماتی دفاع

مکانیسم نفی بر اثر خیال: کودک بهنجار/ هذیانی. نفی واقعیت به کمک خیالی ساختن آن.

نفی به وسیله اعمال و گفتار: کودک به هنجار/ شکل اولیه امحا رویداد عاطفی گذشته/ کمتر از نفی از راه خیال مورد استفاده قرار می گیرد/ کودک در این مکانیسم به نوعی مشارکت اطرافیان متوسل می شود.

در خود خزیدن ایگو در مقابل یک خطر برونی: محدود کردن فعالیت‌های من.

مکانیزم دفاعی بعد از دوسالگی

مکانیسم همانندسازی با پرخاشگری

مکانیزم‌های دفاعی دوره نوجوانی

ریاضت طلبی:

نوجوان می‌کوشد از هر نوع لذت جسمی بپرهیزد. فرایندی ابتدایی‌تر و ناپخته‌تر از سرکوب‌گری است.

عقلی‌سازی:

در عقلی‌سازی، نوجوان به جای آنکه از کشاننده‌ها فرار کند (همانند وضعی که در ریاضت‌طلبی وجود داشت) رغبت خود را متوجه آن‌ها می‌سازد؛ اما این توجه صرفاً جنبه انتزاعی و عقلی دارد و در نتیجه با چنین رفتاری درصدد انجام وظایفی که واقعیت بر او تحمیل می‌کند، نیست.

مکانیزم‌های دفاعی
دوره نوجوانی

مکانیزم‌های دوره بزرگسالی

مکانیزم‌های دوره بزرگسالی

- سرکوبی:** اساسی‌ترین مکانیسم دفاعی و سنگ بنای فهم همه مکانیزم‌ها. مبارزه علیه اضطرابی است که وابسته به غرایز جنسی است.
- واپس‌روی:** بازگشت ناهشیار و دفاعی، به یک گفتار، خیال و یا یک رفتار معنادار که فرد قبلاً آن را تجربه کرده است.
- وارونه‌سازی:** نشان دادن تکانه مخالف است.
- جداسازی:** تاکید بر جدا کردن تجسم آزاردهنده از قلمرو عاطفی
- امحاء رویدادهای عاطفی گذشته:** فرد، آنچه را که به وجود آورده است از بین می‌برد.
- فرافکنی:** نسبت دادن تکانه به فرد دیگر.
- درون‌فکنی:** ادغام ویژگی‌های مثبت دیگران را در ایگو
- بازگشت علیه خود**
- تبدیل به واکنش متضاد**
- والایش:** تغییر انرژی به مجاری که برای جامعه قابل قبول و تحسین برانگیز هستند.

دکتری روانشناسی ۱۴۰۰

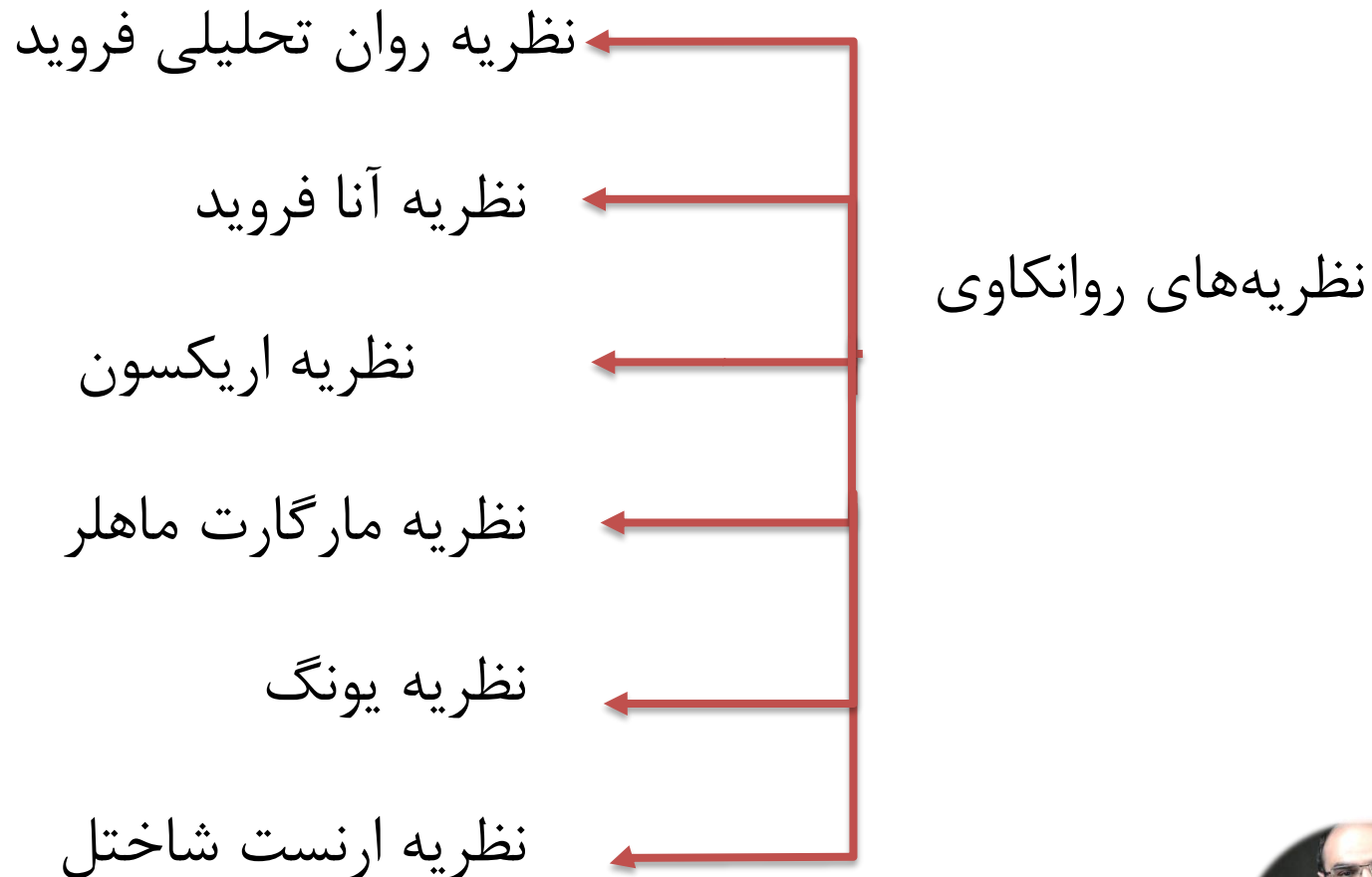

به اعتقاد آنا فروید کدام مکانیسم دفاعی مرتبط با مرحله ادیپی تحول است؟

- (۱) جابه‌جایی (۲) سرکوب (۳) فرافکنی (۴) واکنش‌سازی

ساختار نظریه‌های روانکاوی

اریک اریکسون

اریک اریکسون نظریه فروید را از سه نظر گسترش داد:

(۱) **مراحل رشد فروید را گسترش داد.** فروید بر کودکی تاکید کرد و اعلام کرد که شخصیت تقریباً در ۵ سالگی شکل می‌گیرد، در حالی که اریکسون معتقد بود شخصیت در طول عمر، در هشت مرحله متوالی، به رشد کردن ادامه می‌دهد.

(۲) **بر من (ایگو) بیشتر از نهاد تاکید کرد.** از نظر اریکسون، من، بخش مستقل شخصیت است و وابسته به نهاد یا خدمتگزار آن نیست.

(۳) **روی تاثیر نیروهای فرهنگی و تاریخی بر شخصیت تاکید کرد.** او معتقد بود که ما به طور کامل تحت کنترل عوامل زیستی فطری در کودکی قرار نداریم.

نظریه مرحله ای اریکسون

اعتماد اساسی در برابر بی اعتمادی

معادل مرحله دهانی فروید و گسترش مرحله دهانی
اعتماد: همسانی، قابل پیش‌بینی بودن و اتکا در اعمال مراقبان
و والدین
بی اعتمادی: در دسترس نبودن والد
دندان درآوردن و اعتماد نوزاد به خود
اولین نشانه اعتماد به مادر: اجازه به مادر به دور شدن
ضرورت تجربه توأم اعتماد و بی اعتمادی
هسته اصلی نیرومندی من: امیدواری

خودمختاری در برابر شرم و شک

معادل مرحله مقعدی و گسترش آن (سال‌های دوم و سوم
زندگی)
استفاده مکرر از واژه‌های من و مال من و نه
خودمختاری در برابر مقررات اجتماعی
شرم شک ناشی از فشارهای اجتماعی
من نیرومند بر مبنای اراده

نظریه مرحله ای اریکسون

ابتکار در برابر
احساس گناه

معادل مرحله آلتی فروید
روش اساسی این مرحله؛ تجاوز یا حریم گذاری
ابتکار: طراحی افکار و حرکت به پیش
احساس گناه؛ حس شکست
ایجاد من برتر

سازندگی در
برابر حقارت

معادل نهفتگی
سازندگی: آموختن مهارت های جدید، کارکردن و بازی با
همسالان
حقارت و بی کفایتی
حل موفقیت آمیز: شایستگی

نظریه مرحله‌ای اریکسون

هویت در برابر
گم‌گشتگی نقش

معادل مرحله بلوغ
توقعات و تعارضات اجتماعی جدید
فوران سایق‌های جنسی
هماندسازی با گروه‌ها
هویت پیش‌رس

صمیمیت در
برابر انزوا

جوانی
هویت سپس صمیمیت

زاینده‌گی در
برابر رکود

زاینده‌گی؛ فرزندآوری و تولید عقاید و کار
مراقبت از نسل آینده و چالش‌های آن

انسجام در
برابر ناامیدی

پیری
دروه انحطاط / افت جایگاه اجتماعی
مرور زندگی

ویژگی‌های مراحل رشد در نگاه اریکسون

ویژگی‌های مراحل رشد در نگاه اریکسون

به الگوهای رفتاری با کیفیات مختلف اشاره دارند.

موضوعاتی کلی را توصیف می‌کنند.

به صورت توالی ثابت آشکار می‌شوند.

از نظر فرهنگی جنبه جهانی دارند.

ارشد روانشناسی ۱۴۰۱

به اعتقاد اریکسون، کدام ویژگی به عنوان یکی از عناصر زاینده‌گی به‌شمار می‌آید؟

- (۱) حساسیت‌زدایی (۲) همانندسازی (۳) سبک اسنادی (۴) خلاقیت

ارشد روانشناسی ۱۴۰۱

در نظر اریکسون، برداشت از خود به‌عنوان فردی که در آموختن مهارت‌ها و انجام وظایف احساس توانمندی می‌کند، پس از حل کدام بحران شکل می‌گیرد؟

- (۱) هویت‌یابی - سردرگمی نقش (۲) ابتکار - احساس گناه
(۳) کارآیی - شک و شرم (۴) زاینده‌گی - رکود

ارشد روانشناسی ۱۴۰۰

به اعتقاد اریکسون کدام مورد بیانگر تلاش متفکرانه برای دستیابی به ارزش و معنای زندگی در رویارویی با مرگ است؟

(۴) خردمندی

(۳) وفاداری

(۲) ابتکار

(۱) امید

مقایسه دیدگاه اریکسون و پیاژه

مقایسه دیدگاه اریکسون و پیاژه

- توجه اریکسون و هیجانات گوناگون.
- تاکید اریکسون به قابل پیش‌بینی بودن و وابستگی.
- شباهت دو نظریه در تاکید به خودمختاری و کنجکاوی

جمع بندی نظریه اریکسون

- گسترش روان‌تحلیل‌گری.
- درک نوین از دخالت عوامل اجتماعی.
- تاکید بررشدش در فرایند رشد سالم.
- انتقاد: وایت؛ تلاش اریکسون برای پیوند جنبه‌های رشد با مناطق لیبیدویی فروید
- گیلیگان؛ تاکید بیش از حد بر رشد استقلال
- ابهام در ارائه مفاهیم

جیمز مارسیا

مارسیا در روند شکل گیری هویت دو مفهوم اساسی را مطرح می کند:

✓ بحران (Crisis): بحران، داینامیک است.

مارسیا بحران را به جستجوی هویت در زمینه‌های اجتماعی تعریف می کرد. اصطلاح بحرانی به دو معنی به کار می رود:

۱. فرایند جستجوگری؛ فرایند کنجکاوی و اکتشاف است که بعد از آن فرد به تعهد و تشخیص و هویت دست پیدا می کند.

۲. حالت بلا تکلیفی: فرد در خصوص انتخاب شغل، داشتن الگوهای دوستی، تمایلات جنسی، گرایش مذهبی، ارزش‌های اخلاقی و اجتماعی، هدف‌هایی که دنبال می کند و ظرفیت‌های بین فردی و اجتماعی‌اش مردد است.

✓ تعهد (Commitment): تعهد، ایستا و ثابت است.

انواع پایگاه هویت از نظر مارسیا

انواع پایگاه هویت از نظر مارسیا

اکتساب هویت یا هویت موفق یا هویت دست‌یافته:
فرد به استقلال دست پیدا کرده، به ثبات رفتاری رسیده، جهت مندی معینی در زندگی پیدا کرده و رفتارش عقلانی است.

وقفه هویت با تعلیق هویت یا هویت دیررس: افراد هنوز به تعهد نرسیده‌اند و در روند اول یعنی حالت بحرانی هستند.

هویت بازداری شده یا ضبط هویتی یا هویت زودرس: فرد به مرحله تعهد رسیده، بدون این که مرحله بحرانی را پشت سر گذاشته باشد.

هویت مغشوش یا پراکنده: نه در حال طی کردن بحراند و نه تعهد مشخصی پیدا کرده‌اند.

دکتری روانشناسی ۱۴۰۱

جیمز مارسیا در تشخیص پایگاه‌های هویت از کدام روش استفاده کرد؟

- (۱) آزمایش (۲) تحلیل عاملی (۳) قوم‌نگاری (۴) مصاحبه نیمه ساختاری

ارشد روانشناسی ۱۴۰۱

طبق نظر جیمز مارسیا، داشتن تعهد بدون تجربه بحران بیانگر کدام وضعیت هویتی است؟

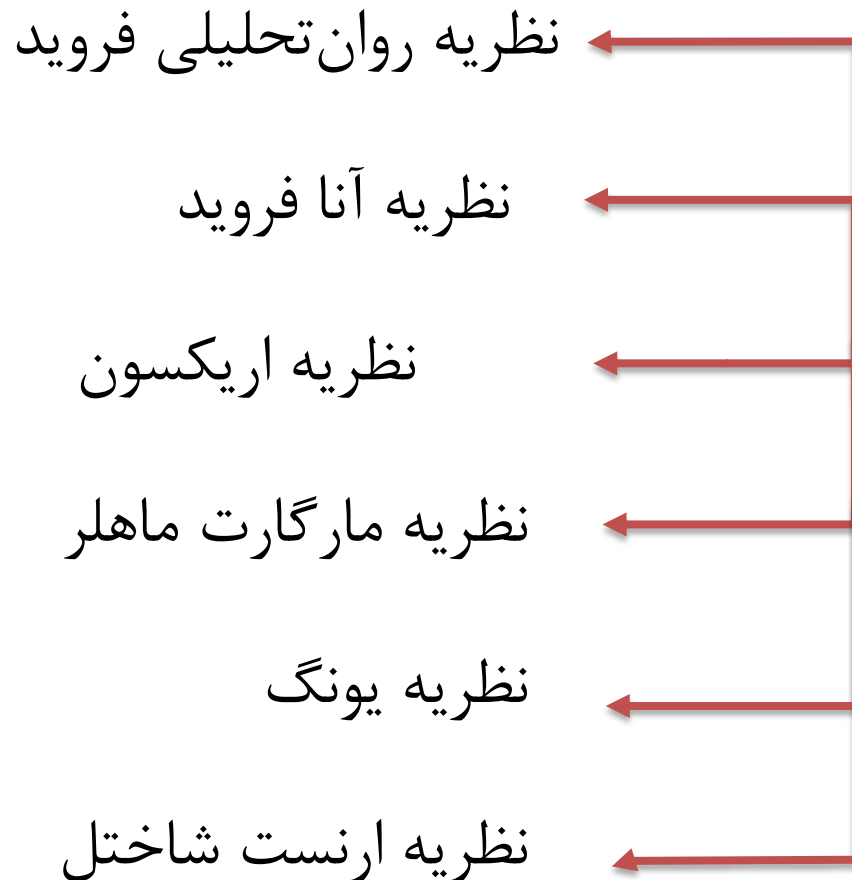
- (۱) کسب‌شده (۲) پیش‌رس (۳) پراکنده (۴) معوق

ساختار نظریه‌های روانکاوی

نظریه‌های روانکاوی

مارگارت ماهر

دو پیشرفت اساسی در مفاهیم روانپریشی کودکان:

❖ لئو کانر؛ درخودماندگی اوایل کودکی (اتیسم)

❖ مارگارت ماهر؛ روان پریشی همزیستی

تحقیق بر روابط در حال پیشرفت مادر-نوزاد

ماهلر معتقد بود مراحل رشد طبیعی با یکدیگر همپوشی دارند. هر مرحله به طریقی پایدار می ماند. اما موفقیت در رشد مربوط به هر مرحله، به طور طبیعی در زمان های ویژه ای به هنگام نوزادی و اوایل کودکی رخ می دهد.

مراحل رشد بهنجار از نگاه ماهر

مراحل رشد بهنجار
از نگاه ماهر

مرحله در خود ماندگی بهنجار (تولد تا یک ماهگی):

حالت فیزیولوژیک نوین
در اغلب اوقات بر اساس حس‌های درونی خود- نه موضوعات و
احساسات بیرونی - عمل می‌کنند.

مرحله همزیستی بهنجار (یک تا ۵ ماهگی):

لذت بیشتر از محرک‌ها
لبخند اجتماعی نوزاد
حس قدرت مطلق
لنگر ایمن

مراحل رشد بهنجار از نگاه ماهر

خورده مرحله تمایز (۵ تا ۹ ماهگی):

در ۵ ماهگی بررسی‌های نوزاد متمرکزتر، طولانی‌تر و فعال‌تر می‌شود.

در حدود ۶ ماهگی، نوزادان از مادر فاصله می‌گیرند تا بهتر بتوانند به او نگاه کنند.

الگوی بازرسی پشت سر

در ۷ ماهگی بسیاری از نوزادان، ترس از غریبه را از خود نشان می‌دهند.

جدایی و تفرد

مراحل رشد بهنجار
از نگاه ماهر

مرحله تفرد / جدایی

تمرین کردن اولیه (۹ تا ۱۲ ماهگی)

سینه خیز رفتن

نقطه اتکا در خانه

مراحل رشد بهنجار از نگاه ماهر

مراحل رشد بهنجار از نگاه ماهر مرحله تفرد / جدایی

تکمیل خرده مرحله تمرین کردن (۱۲ تا ۱۵ ماهگی)
درگیری عاشقانه‌ای با دنیا

نزدیکی خواهی (۱۵ تا ۲۴ ماهگی)
به شدت از مادر و نیاز خویش به او آگاه هستند.
نقطه اتکا در خانه
دنیا وسیله سرگرمی او نیست.
تجربه کردن شک
رفتار کودک معمولاً آشفته‌کننده و توام با توقع زیاد است.

آغاز ثبات شی هیجانی و تثبیت فردیت (۲۴ تا ۳۰ ماهگی)
تصویر درونی مثبت از مادر
ثبات شی هیجانی

برای رسیدن به ثبات شی دو شرط لازم است. نخست اینکه کودک باید به ثبات شی، مفهومی که پیازه مطرح کرده است دست یابد. دوم اینکه کودک به چیزی نیاز دارد که اریکسون آن را اعتماد اساسی می نامید.

ارشد روانشناسی ۱۴۰۱

طبق نظر ماهر، آغاز حس اعتماد، مربوط به کدام مرحله است؟

- (۱) درخودماندگی بهنجار
- (۲) تثبیت فردیت
- (۳) تفرد و جدایی
- (۴) همزیستی

ارشد روانشناسی ۱۴۰۰

به گفته مارگارت ماهر، کودکان تحت تأثیر خطای حسی نمی‌توانند وجود خود را از مراقب متمایز کنند. کدام مفهوم بیانگر این پدیده است؟

- (۱) همزیستی بهنجار
- (۲) افتراق شیء
- (۳) پایداری جسم
- (۴) خودشیفتگی اولیه

نکات مهم دیدگاه ماهر

- ✓ ماهر کار با نوزادان را به همراه مادرشان آغاز کرد.
- ✓ ماهر به شدت به **دسترس پذیری هیجانی** مادر همراه با آرامش و ایمنی تاکید نمود.
- ✓ ماهر نظریه فروید را به سمت یک **جهت گیری بین فردی** سوق داد.
- ✓ منتقدین ماهر را به دلیل اطلاق **حالت های مرضی دوران طفولیت** مورد انتقاد قرار داده اند. یعنی اینکه ماهر ابتدا سعی کرده است تا حالت های مرضی (در خودماندگی) را درک کند و سپس آنها را در یک دوره طفولیت بهنجار در نظر بگیرد. در واقع آنها معتقدند که تحلیل فیلم های بسیار دقیقی که از تعاملات مادر-نوزاد گرفته شده، نشان می دهند که نوزاد علاقه مندی زیادی به واقعیت بیرونی دارد و این توانایی را نیز دارد تا آن را خارج از خویش، احساس کند.

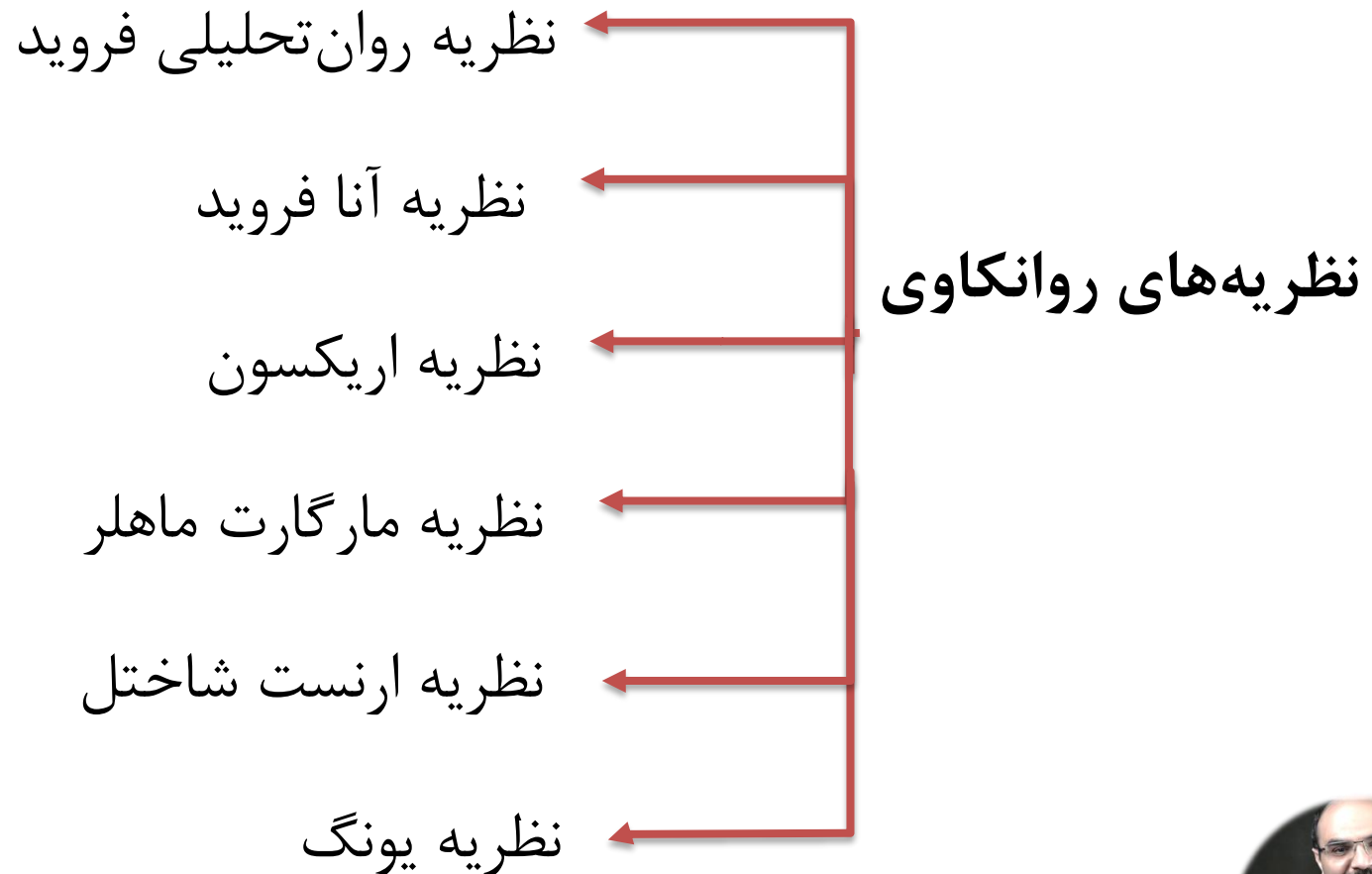
اصول درمانی اتیسم از نگاه بتلهایم

- ✓ عشق و پرستاری
- ✓ خودمختاری
- ✓ نگرش نسبت به نشانه‌ها
- ✓ پدیدارشناسی

ساختار نظریه‌های روانکاوی

ارنست شاختل

یادزدودگی دوران کودکی

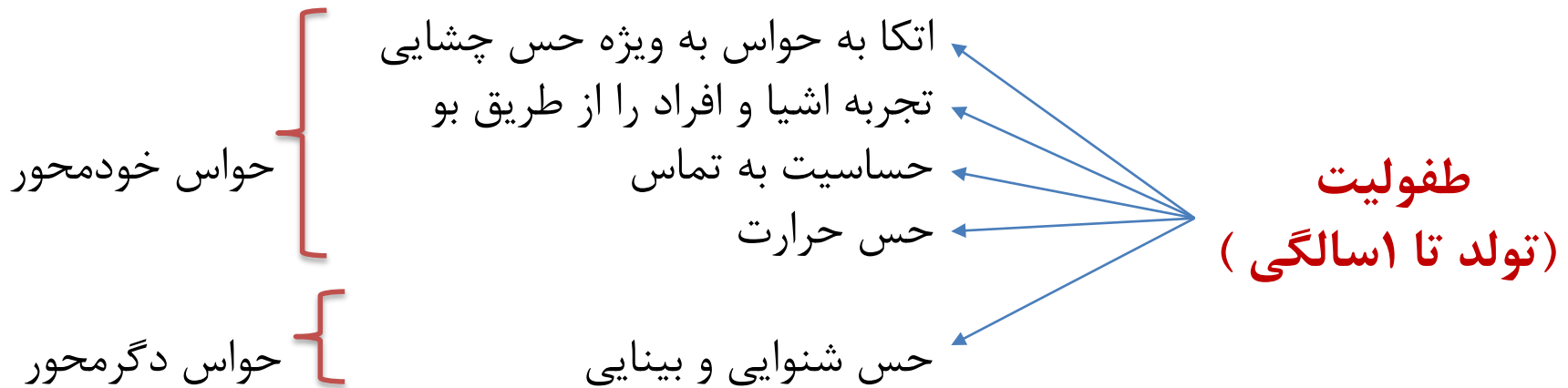
شیوه‌های ادراکی تجربه (پیش‌کلامی)

اوایل کودکی (۱ تا ۵ سالگی)

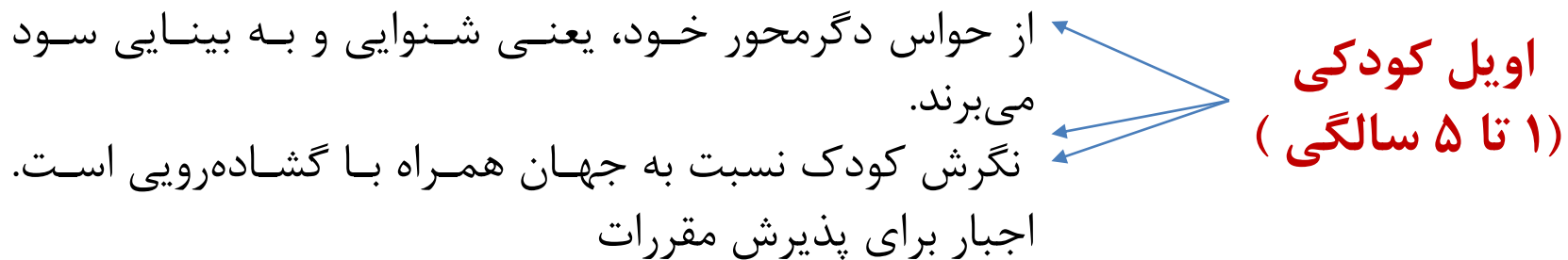
طفولیت (تولد تا ۱ سالگی)

ارنست شاختل

حافظه بزرگسالان که غالبا کلامی است، برای یادآوری تجربه حواس خودمحور، ضعیف است.

در میان بزرگسالان، اساسا افراد هنرمند حساس هستند که دیدگاه کودکانه خود را برای دیدن جهان به گونه ای تازه، روشن و بی سابقه حفظ می‌کنند.

کاربردهای ضمنی نظریه ساختل در تعلیم و تربیت

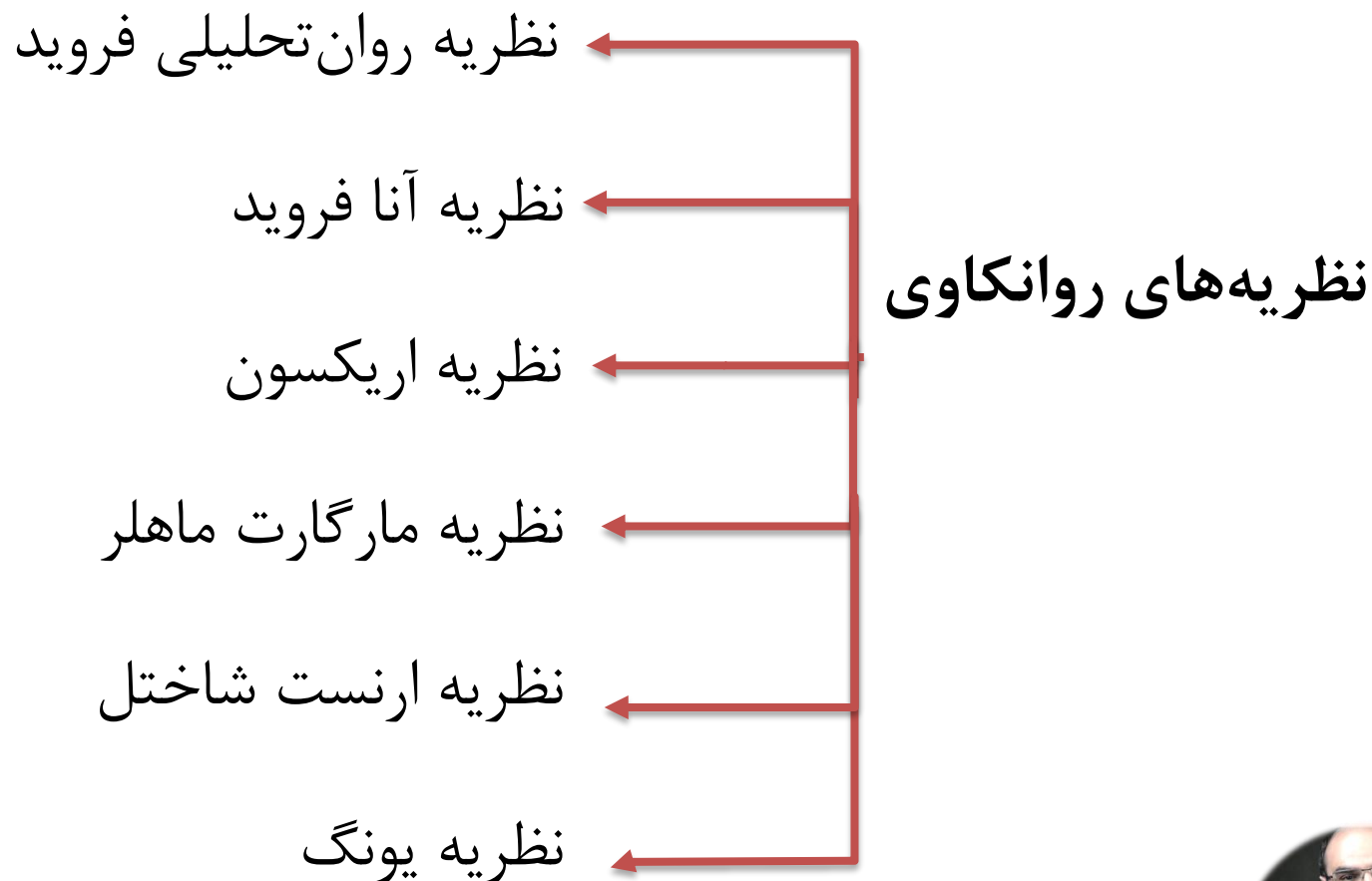
- صبور باشیم و کنجکاوی جسورانه کودک را تشویق کنیم.
- بزرگسالان با توضیح دادن همه چیز برای کودک، کنجکاوی او را از بین می‌برند.

انتقادهای از نظریه ساختل

- احتمالاً اهمیت حس بینایی را در نوزادان دست کم گرفته است.
- تصویری یک طرفه از زبان ارائه کرده است.

ساختار نظریه‌های روانکاوی

کارل یونگ

- نظریه روان تحلیلی مربوط به دوران بزرگسالی و پیری
- هسته اصلی تحقیقات یونگ را تا پایان عمر او، کشف ناخودآگاه و نمادها و سمبل‌های آن تشکیل داد. او به‌طور مداوم رویاها و خیال‌پردازی‌های خویش و بیمارانش را مورد بررسی قرار داد.
- به‌طور گسترده به مطالعه اساطیر هنرهای بی‌شمار در فرهنگ‌های مختلف جهان پرداخت و در آنها ردپایی از آرزوها و تنش‌های ناخودآگاه همگانی را یافت.

ساختار شخصیت در نگاه یونگ

من (ایگو): خودآگاه: آگاهی از دنیای بیرون و درون
ناخودآگاه شخصی: تمایلات و احساسات واپس زده شده در زندگی

ناخودآگاه جمعی: به ارث برده شده و تمامی نوع بشر در آن درگیر هستند.

ناخودآگاه جمعی، از انرژی ذاتی فرد تغذیه می‌شود. به تمایلاتی که کهن الگوها (آرکی تایپ‌ها) نامیده می‌شوند، نیرو می‌بخشد و آنها را سازمان می‌دهد.

- **پرسونا (نقاب):** نقاب من
- **سایه:** ویژگی‌ها و هیجان‌هایی که نمی‌توانیم بپذیریم در رویا سایه به صورت افراد همجنس برون‌فکنی می‌شود. سایه غالباً منفی است.

• **آنیما و آنیموس:** جنبه‌های زنانه و مردانه شخصیت

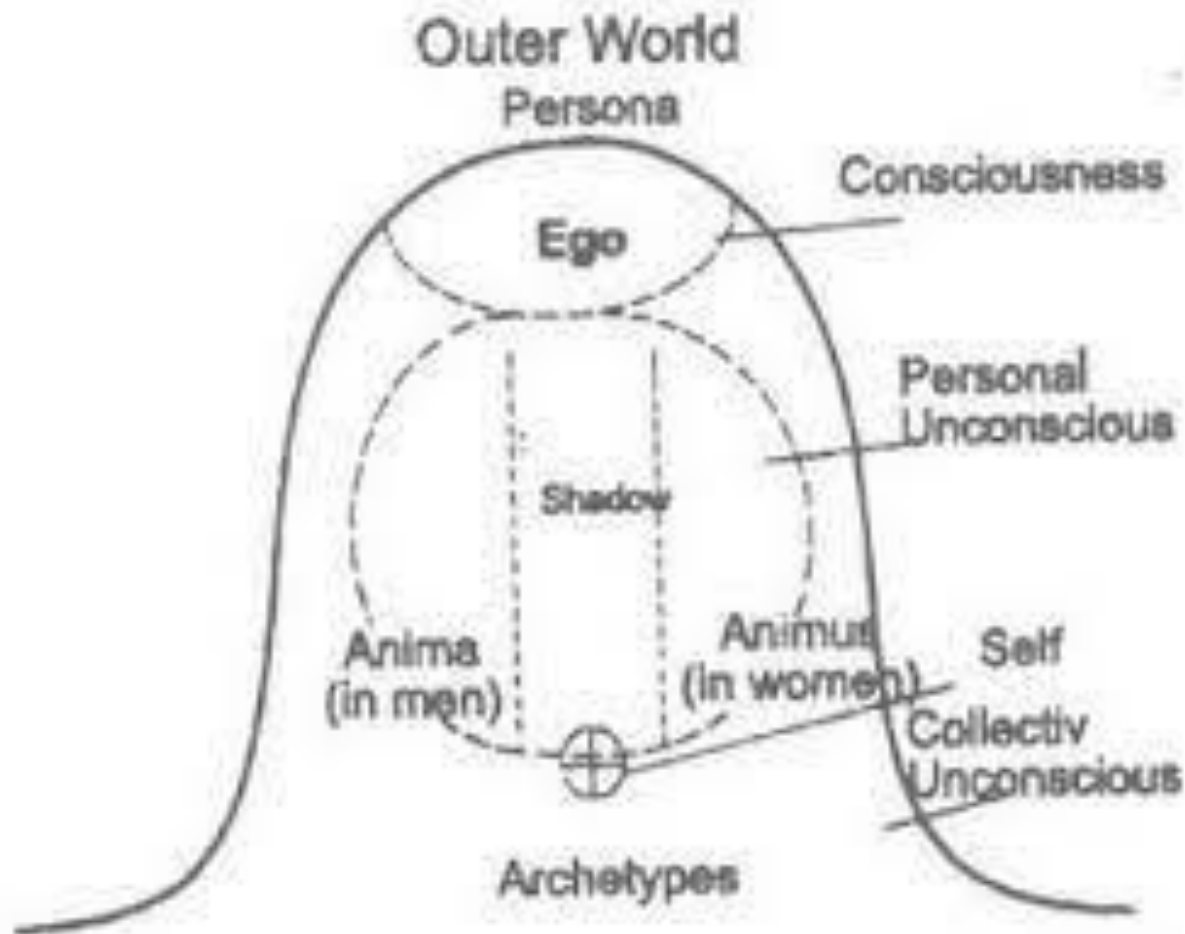
آنیما: جنبه زنانگی یا زن درونی مردان

آنیموس: مرد درونی زنان

ساختار شخصیت
در نگاه یونگ

ساختار شخصیت از نظر یونگ

کهن الگوها در نگاه یونگ

✓ کهن الگوها شامل تصاویری از مادر زمین و پیرزن خردمند، پیرمرد خردمند، حیوانات، تولد دوباره، مرگ، شیطان، جادوگر هستند.

✓ کهن الگوها غیرقابل شناسایی هستند و وابسته به غرایز حیوانات وابسته هستند.

✓ مهم‌ترین کهن الگو، همان خویشتن ماست؛ تلاش ناخودآگاه ما برای وحدت، کمال و معنایابی

نظریه رشد یونگ

اولین دوره زندگی که تا سنین ۳۵ یا ۴۵ سالگی است. زمان گسترش به طرف دنیای بیرونی است. نیروهای ریشی رشد، ایگو (من) را هدایت می کنند و ظرفیت های آن را در کنار آمدن با دنیای بیرونی، آشکار می سازند. افراد جوان می آموزند تا با دیگران کنار بیایند و سعی می کنند تا جایی که امکان دارد پاداش های اجتماعی کسب کنند. اغلب زنان برای اینکه خصایص زنانه و اغلب مردان برای آنکه خصایص مردانه خویش را رشد دهند تحت فشار اجتماعی قرار می گیرند.

نیمه اول زندگی

نظریه رشد یونگ

بحران اواسط زندگی

- حدود ۴۰ سالگی
- فرد احساس می کند که اهداف و جاه طلبی هایی که زمانی فناپذیر به نظر می رسیدند، معنای خود را از دست داده اند.
- روان، شخص را وامی دارد تا به درون توجه کند و به جستجوی معنای زندگی خود برآید.
- فردیت یافتگی
- بزرگترین شکست هنگامی رخ می دهد که فرد به اهداف و ارزش های نیمه اول زندگی خود بچسبد.
- دوره ی میانه ی بزرگسالی (۴۰ تا ۶۵ سالگی) را «نیمروز (ظهر) زندگانی» می نامد.

پیری

- با افزایش سن، تفکر و اندیشه، نگاره‌های درونی، سهم بیشتری را در زندگی بشر ایفا می‌کنند.
- شخص به خاطراتش اجازه می‌دهد تا در برابر چشم ذهن، آشکار شوند.

ارشد روانشناسی ۱۴۰۰

نظریه کارل یونگ در چارچوب کدام رویکرد قرار دارد؟

(۱) بوم‌شناسی

(۳) هنجاری - مرحله‌ای

(۲) ساختار زندگی

(۴) زمان‌بندی رویدادها

نکات مهم نظریه یونگ

- ✓ بخش اعظم نظریه یونگ از کار با بیمارانش شکل گرفت که به او در فهم ناخودآگاه کمک کرد.
- ✓ روانکاوی یونگ بیشتر برای بزرگسالان و افراد مسن قابل کاربرد است.
- ✓ عقاید یونگ برای کسانی که تجربه روانکاوی ندارند مناسب است.
- ✓ یونگ نه تنها ناخودآگاه جمعی را مطرح کرد، بلکه همچنین ادراک فراحسی و پدیده‌های مرتبط با آن را باور داشت.
- ✓ دانیل لوینسون نظریه خود را بر اساس مفاهیم یونگی بنا نمود.

نظریه دانیل لوینسون

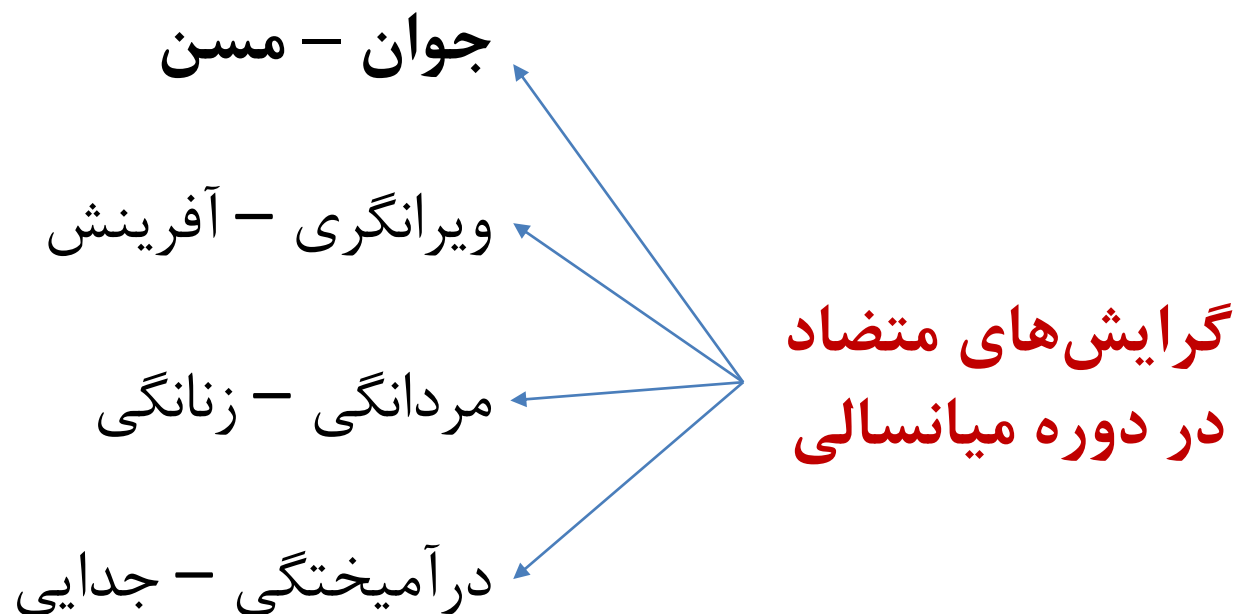

هدف تحول در بزرگسالی بنا کردن یک **ساختار برای زندگی** است. ساختار زندگی مفهوم مهمی در نظریه‌ی لوینسون است و عبارت است از: **الگو یا طرح اساسی زندگی فرد در هر لحظه‌ی معین**. اجزای تشکیل دهنده آن روابط فرد با دیگران، اعم از افراد، گروه‌ها و موسسات هستند.

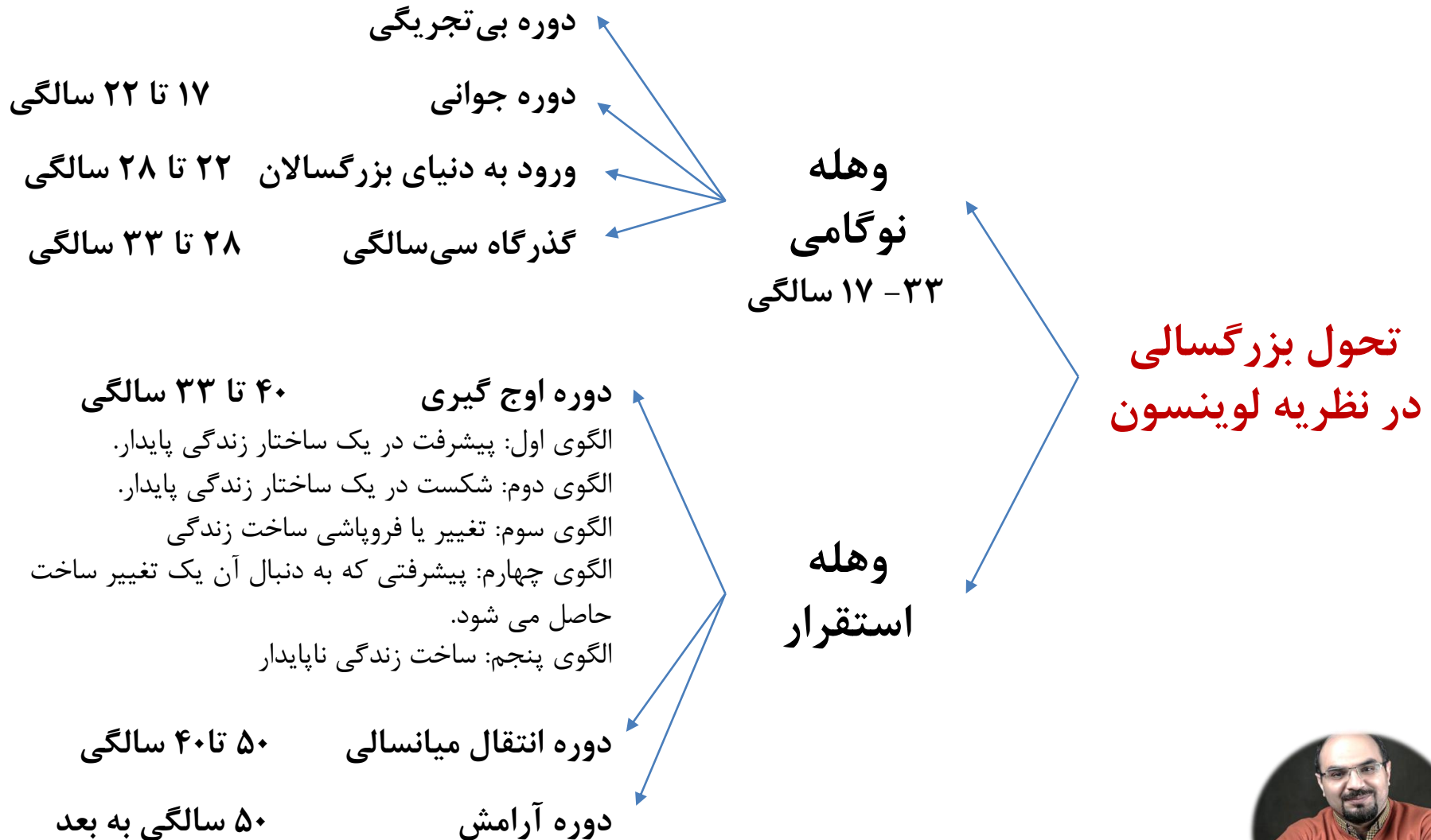
این ساختار هم **جنبه بیرونی** دارد، مثل شرکت در نظام اجتماعی فرهنگی، اقتصادی و هم **جنبه‌ی درونی** مثل ارزش‌ها، خواب دیدن‌ها و زندگی عاطفی فرد.

نظریه لوینسون در مورد میانسالی بسیار **تحت تاثیر نظریه تحلیلی یونگ** است.

نظریه لوینسون یک **نظریه علمی و پژوهش محور** است.

تحول بزرگسالی در نظریه لوینسون

دکتری روانشناسی ۱۴۰۰

دانیل لوینسون، یافته‌های خود را در مورد میان‌سالی عمدتاً براساس کدام رویکرد روان‌شناسی تعبیر و تفسیر کرده است؟

(۱) تحلیلی یونگ

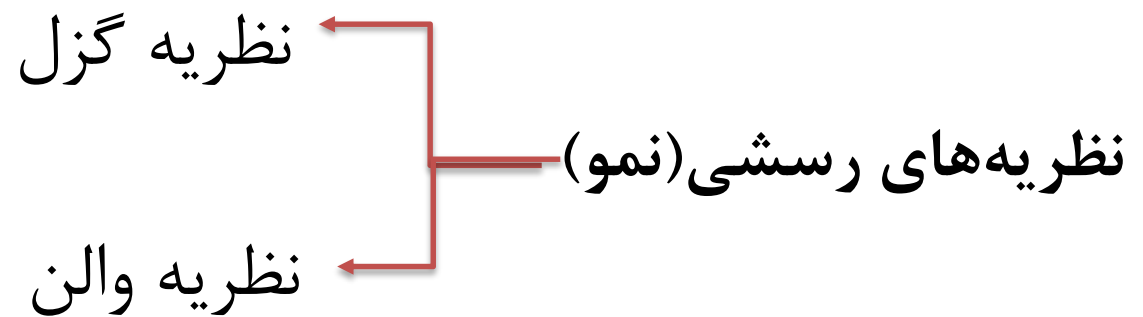
(۲) فردنگر آدلر

(۳) روابط موضوعی ملانی کلاین

(۴) میان فردی سالیوان

ساختار نظریه‌های کردارشناسانه

آرنولد گزل

گزل یکی از مشهورترین روانشناسان آمریکا و پیشگام مکتب رشد داخلی (نمویافتگی)، عقیده داشت رشد داخلی یعنی تغییرات ساختاری، تابع خصوصیات کروموزومی سلول بارور شده و محیط هستند. گزل قلمرو مطالعات خود را رشد کودک از حد زندگی جنینی تا نوجوانی با تاکید بر دوره شیرخوارگی قرار داد. گزل را به عنوان پدر روانشناسی کودک می‌شناسند.

اندیشه‌های گزل موجب پیدایش نهضت هنجاریابی در روند رشد گردید.

رشد از نگاه گزل

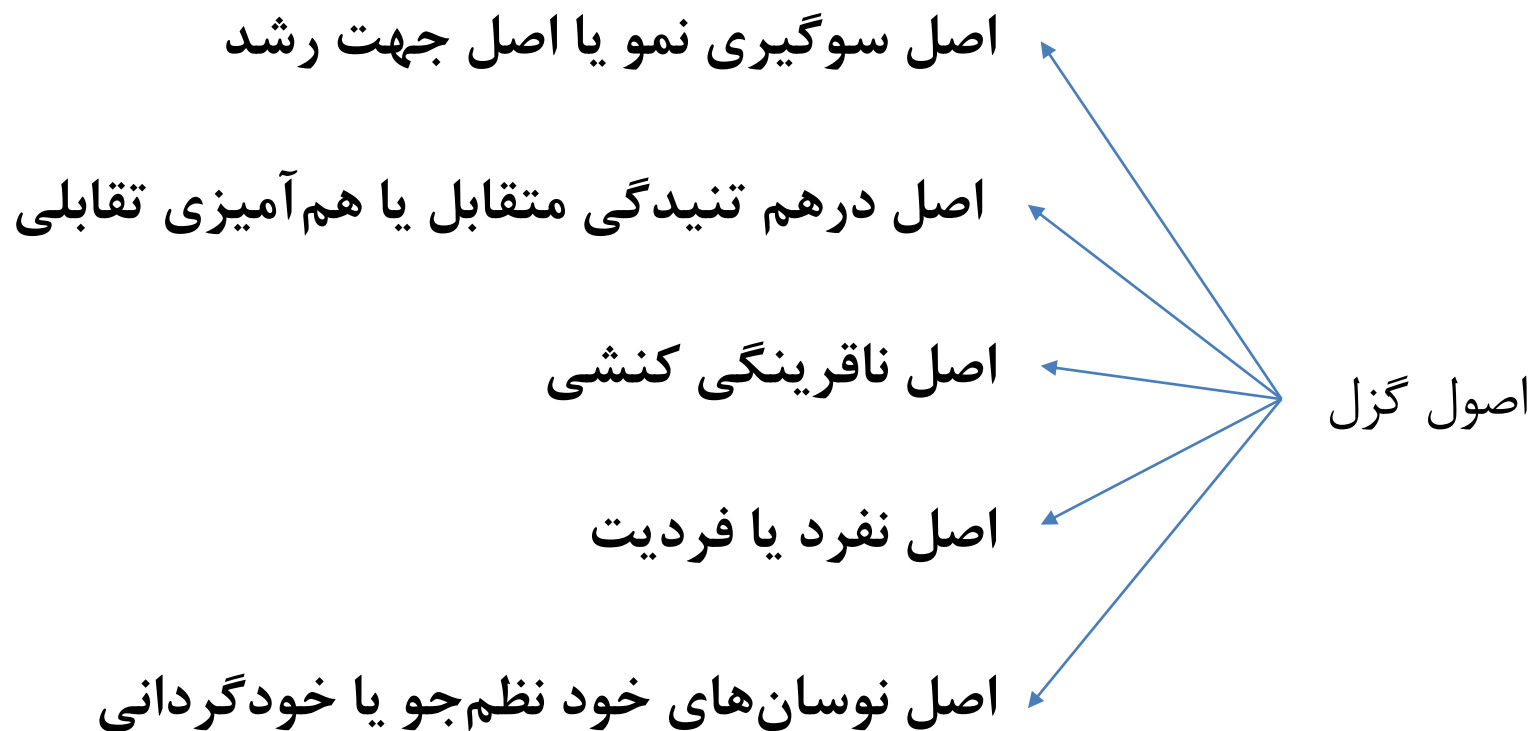
دو نیروی عمده در رشد از نگاه گزل

- نخست اینکه کودک محصول **محیط** خویش است.
- رشد کودک از درون و بر اثر عمل ژن‌ها هدایت می‌شود که او این فرایند را **رشد** نامید.

- رشد فرایندی است که از **درون فرد** سرچشمه می‌گیرد و محیط تنها یک تاثیر فرعی بر این فرایند دارد.

مطالعه الگوها

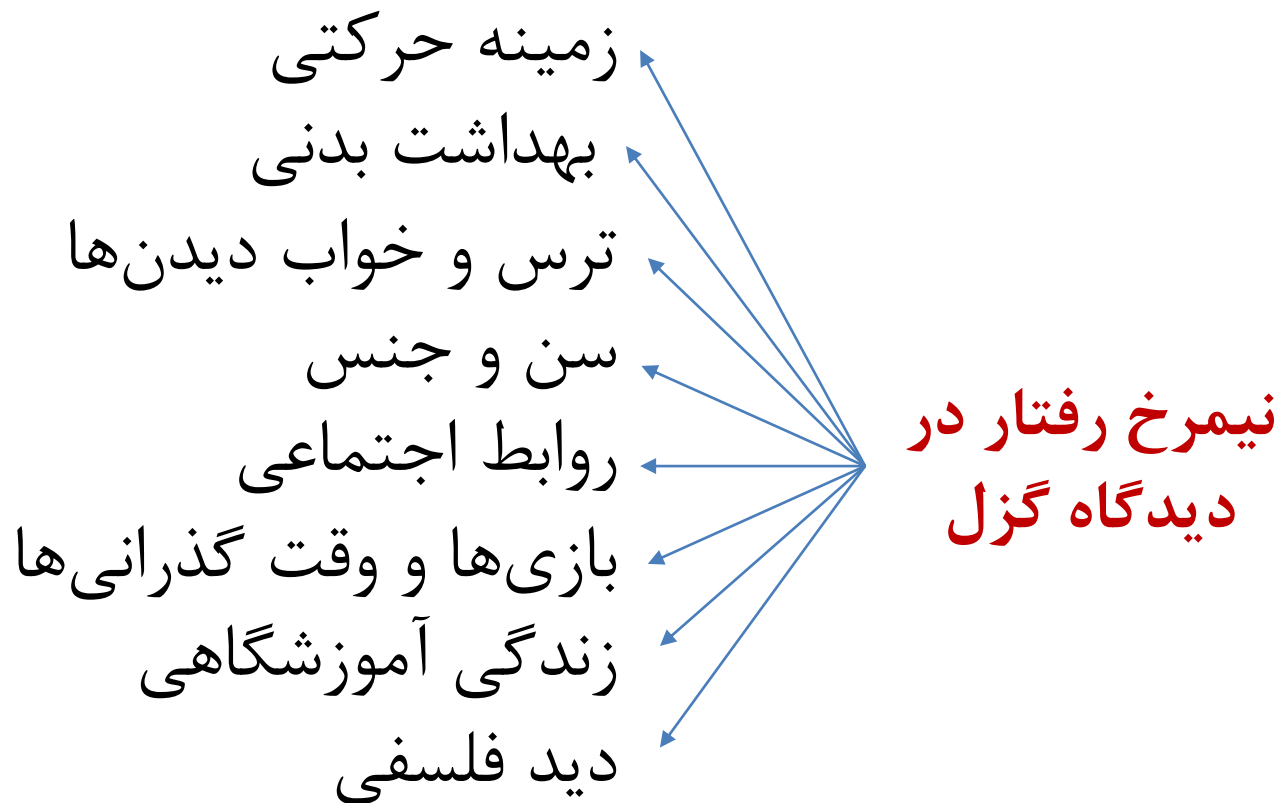
ارشد ۱۴۰۰

آرنولد گزل معتقد بود که ساز و کارهای رشد درونی آن قدر نیرومند هستند که انسان تا حد زیادی می‌تواند رشد خود را منظم کند. او در تبیین این پدیده از کدام مفهوم استفاده کرده است؟

- (۱) خودمیان بینی (۲) خودکارآمدی (۳) خودمختاری (۴) خودگردانی

نیمرخ رفتار در دیدگاه گزل

نیمرخ رفتار در دیدگاه گزل

مراحل رشد در دیدگاه گزل

- تولد تا یک ماهگی: تطبیق یا سازش کلی
- یک تا هفت ماهگی: درک و لمس محیط اطراف / لبخند اجتماعی
- هفت تا هجده ماهگی: مرحله فعال تحول حرکتی
- هجده ماهگی تا سه سالگی: راه رفتن / حرف زدن / ظرفیت تجسمی
- سه تا پنج سالگی: دوراهی ها
- پنج تا ده سالگی: جاندار پنداری / دیاگرام رابطه
- ده سالگی تا شانزده سالگی: گسترش نوجوانی

نظریه هنری والن

از نخستین روانشناسانی که با درک عمیق خود از مفاهیم و اصول فلسفه علمی به **تبیین تحول نظام ذهنی کودک** پرداخته است.

نظریه والن از بسیاری جهات **شبیه دیدگاه گزل** است و مبتنی است بر **پایه‌های عصب شناختی و رشد داخلی** (نظریه نمو یافتگی) ولی **والن برای محیط (عوامل اجتماعی نقش بیشتری قایل است برای والن مرحله دارای مفهوم دیالکتیکی است.**

اصول تحول روانی از نگاه والن

اصول تحول روانی از نگاه والن ۳ اصل

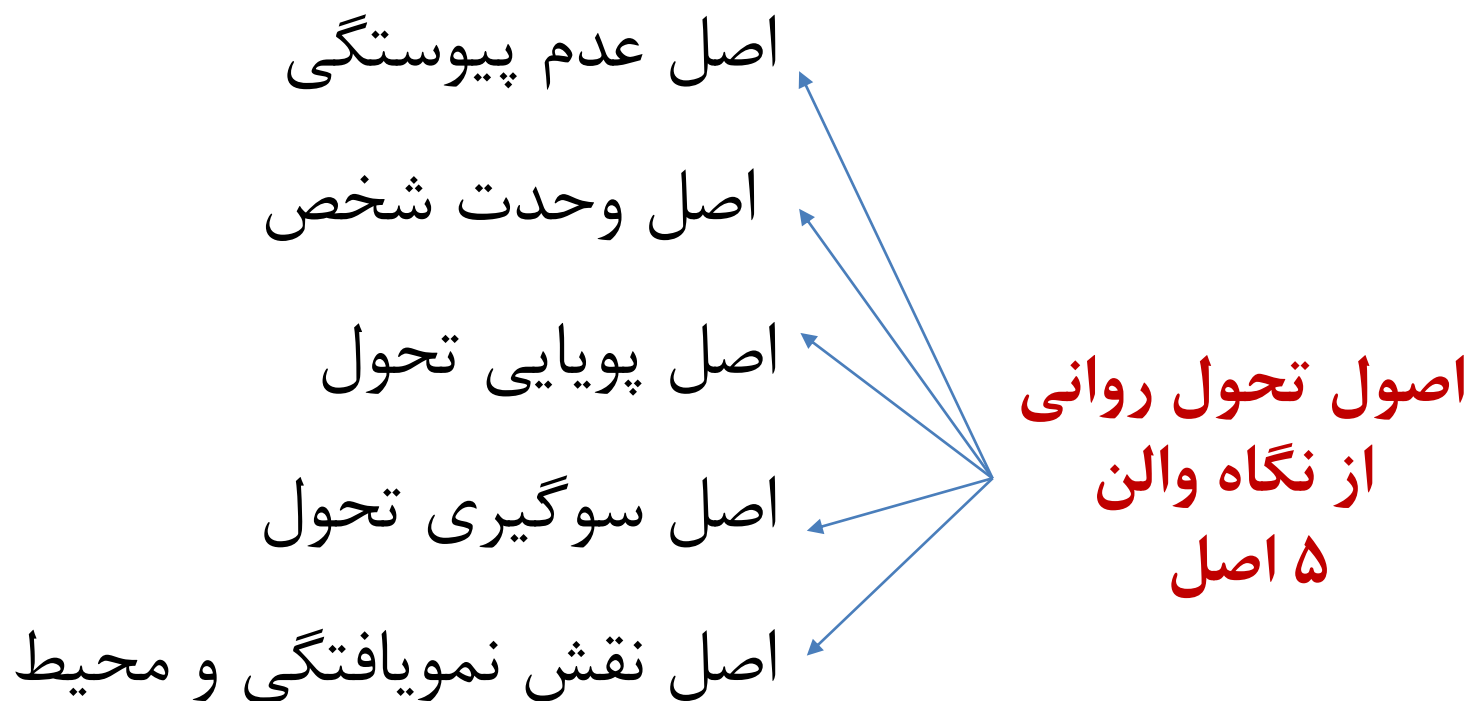
اصل تناوب کنشی: گرایش‌های مرکز‌گریز (شناختی) و گرایش‌های مرکز‌گرا (عاطفی) به طور متناوب جانشین یکدیگر می‌شوند.

اصل غلبه کنشی

اصل توحید و تمایز: غلبه بر تعارضات به معنای پایان مرحله و آغاز مرحله بعدی و تعارضات آن مرحله می‌باشد.

اصول تحول روانی از نگاه والن

مراحل رشد روانی از نگاه والین

مرحله درون‌رحمی: همزیستی بدنی یا زندگی انگلی

از تولد تا ۳ سالگی

- برانگیختگی حرکتی از تولد تا ۳ ماهگی
- هیجان‌پذیری از ۳ ماهگی تا ۶ ماهگی
- حسی-حرکتی از ۶ ماهگی تا ۳ سالگی

دوره شخصیت‌گرایی
۳ تا ۶ سالگی

- مرحله تضاد و وقفه از ۳ تا ۴ سالگی
- سن لطف یا دلربایی از ۴ تا ۵ سالگی
- مرحله تقلید نقش ۵ تا ۶ سالگی

دوره فکر مقوله‌ای

۶ تا ۱۱ سالگی

دوره نوجوانی (بلوغ)

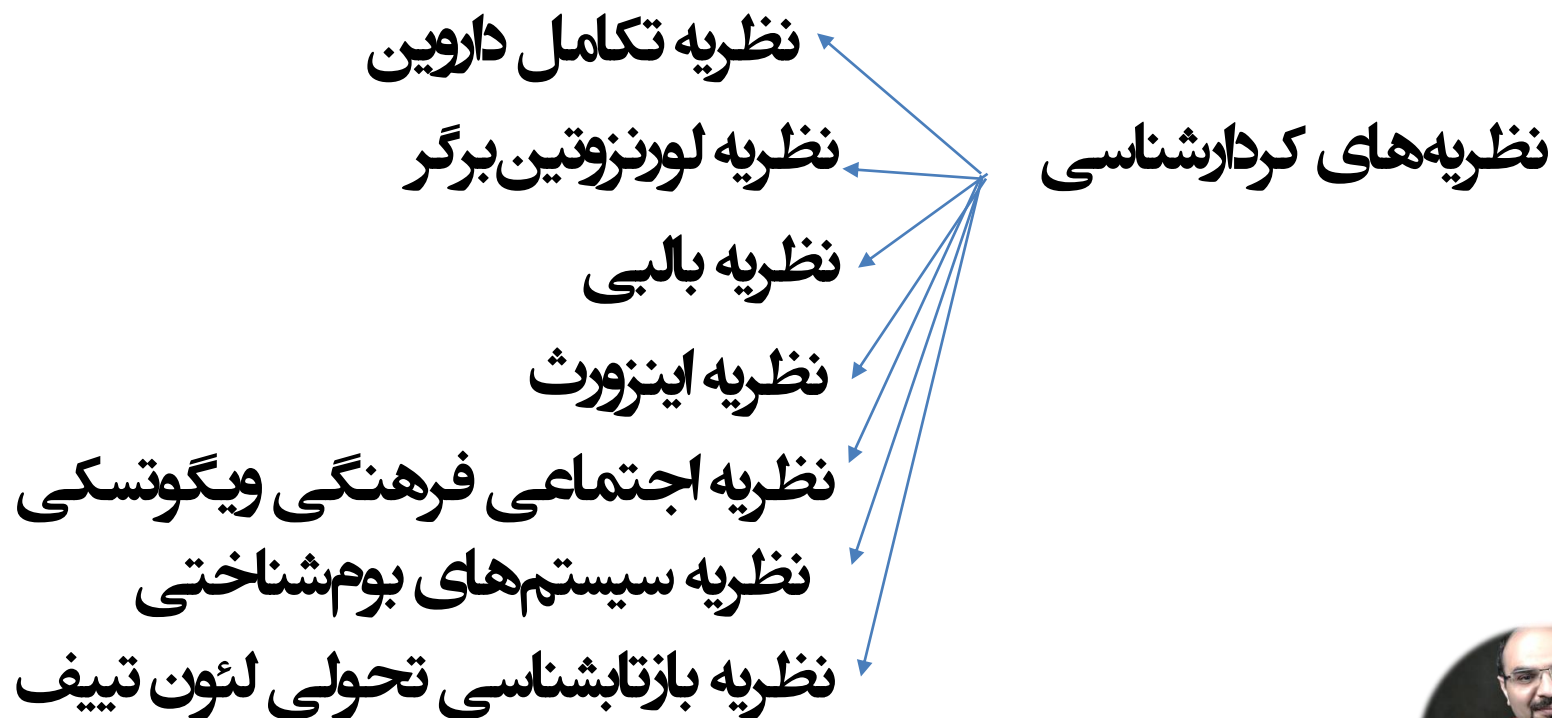
مراحل رشد
روانی
از نگاه والین

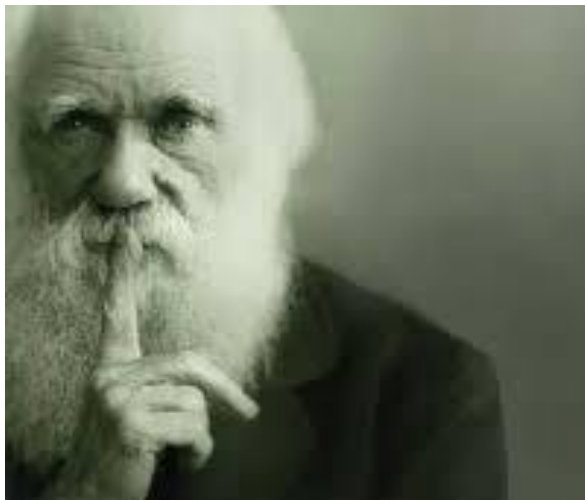
ساختار نظریه های کردارشناسانه

کردارشناسی، مطالعه رفتار انسان و حیوان در بافت تکاملی آنهاست.

نظریه تکامل داروین

نظریه انتخاب طبیعی داروین

در میان اعضای یک گونه، تنوع بی پایانی وجود دارد و میان اعضای مختلف، تنها بخشی از آنها که به دنیا می-آیند آنقدر زنده می‌مانند که تولید مثل کنند.

✓ در طول نسل‌های بی‌شمار، طبیعت آنهایی را که به بهترین وجه با محیط خود انطباق می‌یابند، انتخاب می‌کند.

✓ داروین به این موضوع توجه کرد که **رویان اکثر گونه‌ها به شکل‌های اولیه آنها بسیار شبیه‌اند** که این امر، نشان می‌دهد نسب آنها، اجداد مشترکی هستند.

✓ داروین چنین مطرح کرد که **پدیدآیی فردی، پدیدآیی نوعی** را تکرار می‌کند یعنی رشد فرد یا موجود زنده (پدیدآیی فردی)، تاریخچه تکاملی گونه خود (پدیدآیی نوعی) را تکرار می‌کند.

کردار شناسی جدید: لورنز و تین برگن

کنارد لورنز بنیان گذار کردارشناسی جدید است و نیکو تین برگن به آرامی در سایه او کار کرد.

رویکرد روش شناسی

کردارشناسان بر این باورند که تنها زمانی می توانیم رفتار حیوانات را درک کنیم که **رفتار آنها را در موقعیت طبیعی شان** مورد مطالعه قرار دهیم، پس کردارشناسان به **مشاهدات طبیعی** می پردازند.

✓ رفتار غریزی

✓ نقش پذیری

ساختار نظریه‌های کردارشناسانه

کردارشناسی، مطالعه رفتار انسان و حیوان در بافت تکاملی آنهاست.

نظریه‌های کردارشناسی

نظریه تکامل داروین

نظریه لورنز و تینبرگر

نظریه بالبی

نظریه اینزورث

نظریه اجتماعی فرهنگی ویگوتسکی

نظریه بازتاب‌شناسی تحولی لئون تیوف

نظریه سیستم‌های بوم‌شناختی

نظریه بالبی و اینزورث درباره دلبستگی

جان بالبی اولین کسی بود که در خصوص **اثرات بالقوه جدایی از والدین** هشدار داد.

بالبی معتقد بود، رفتار انسان را تنها از طریق بررسی محیط انطباقی آن یعنی محیطی که رفتار در آن تکامل یافته می‌توانیم درک کنیم.

مراحل دلبستگی

مراحل دلبستگی

تولد تا حدود ۳ ماهگی
(پاسخ‌دهی نامتمایز به انسان‌ها)

پیش‌دلبستگی
دلبستگی در حال انجام

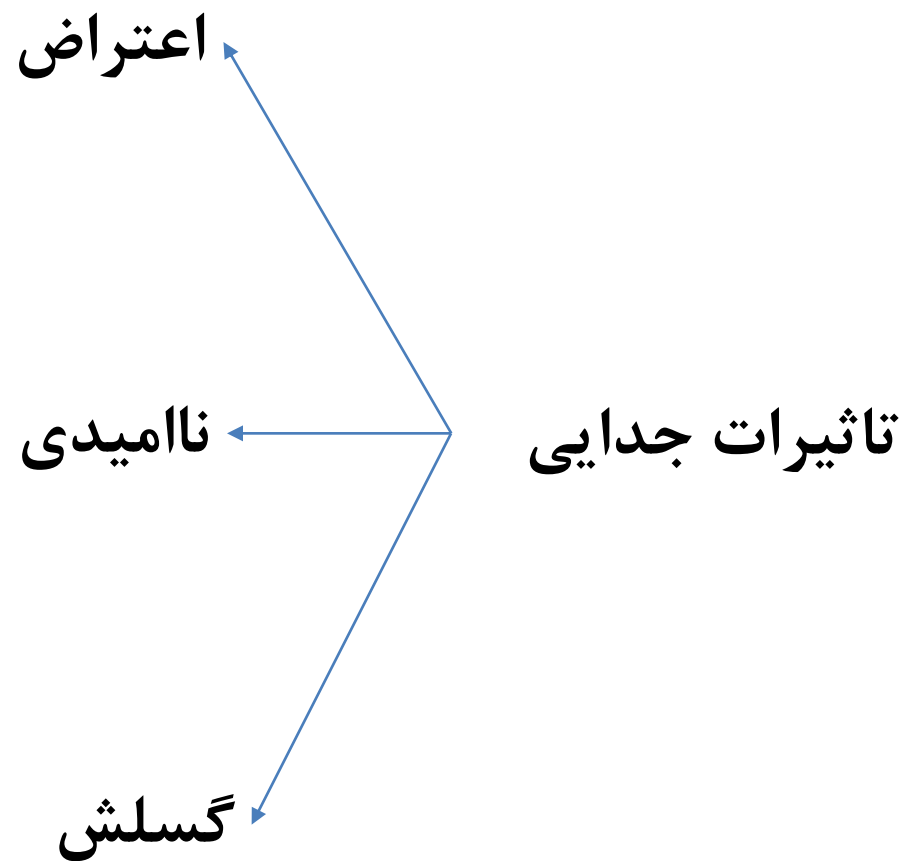
۳ تا ۶ ماهگی (تمرکز بر آشنایان)

دلبستگی واضح
تشکیل رابطه متقابل
مذاکره

۶-۸ ماهگی تا ۳ سالگی
(دلبستگی شدید و نزدیک
جویی فعال)

سه سالگی تا پایان دوران کودکی
(رفتار مشارکتی)

اینزورث

دلبسته ایمن: هنگام بازگشت مادر به اتاق کودکان با او تعامل می کنند.

دلبسته نا ایمن اجتنابی: به هنگام برگشت مادر از تعامل با او پرهیز می کنند.

دلبسته نا ایمن دوسوگرا: هنگام بازگشت مادر در برابر او به مقاومت دست می زنند.

الگوهای دلبستگی

عوامل‌های تکوین رفتار دلبستگی

عوامل‌های تکوین رفتار دلبستگی

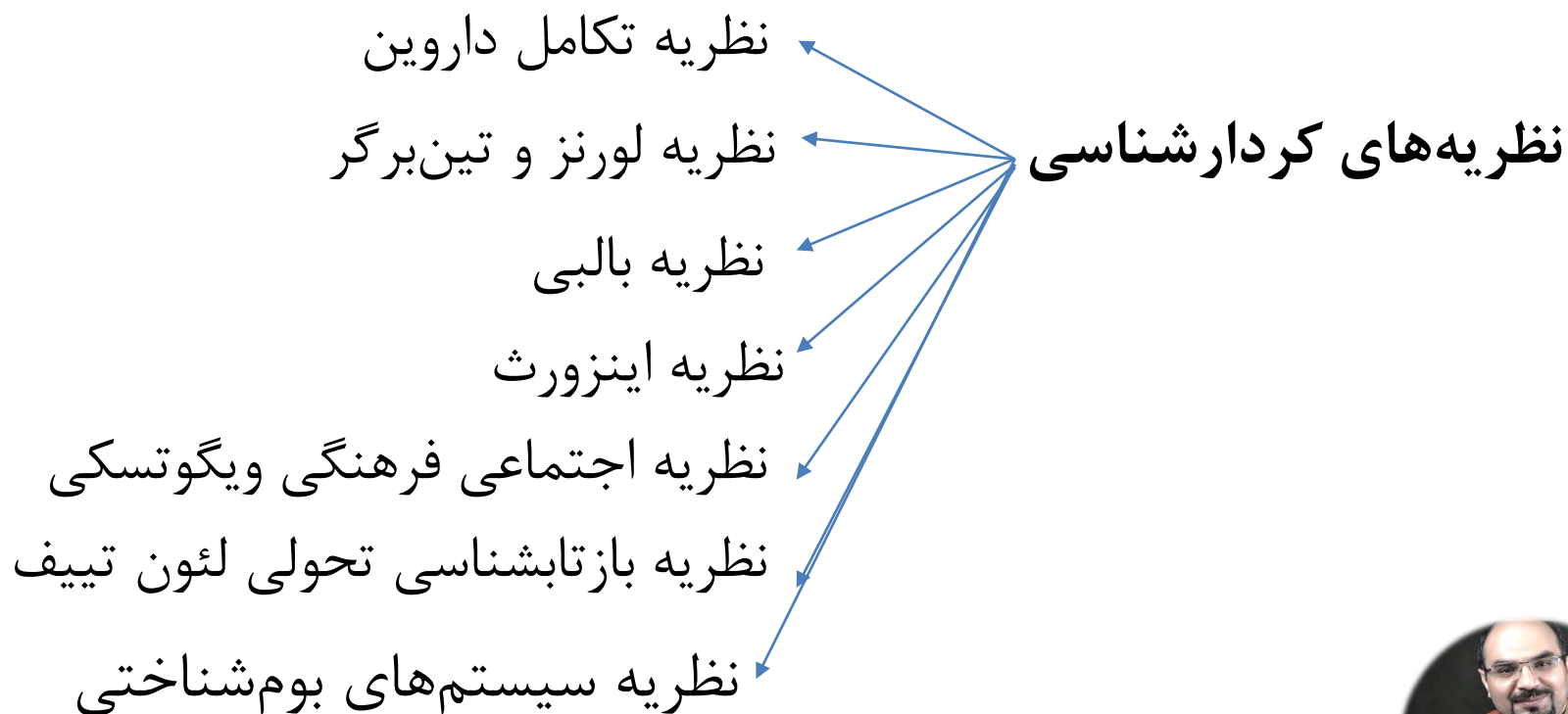
الف) پاسخ‌دهی مراقب به کودک عامل اصلی.

ب) خلق و خوی فطری کودک.

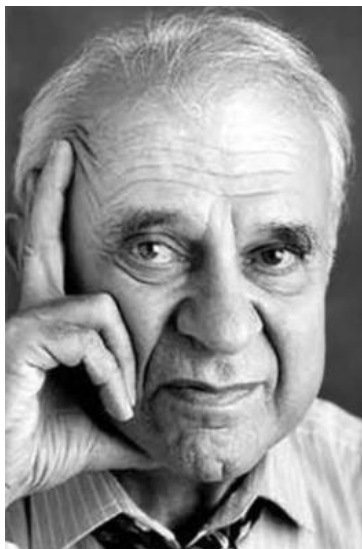
ج) الگوهای دلبستگی منعکس‌کننده تعامل
بین خلق و خوی کودک و پاسخ‌دهی والدین.

کردارشناسی، مطالعه رفتار انسان و حیوان در بافت تکاملی آنهاست.

نظریه بازتابشناسی تحولی لئون تیوف

تعیین ویژگی‌های روانشناختی شخصیت کودک در مراحل گوناگون تحول در راس نظام تیوف مطرح می‌شود.

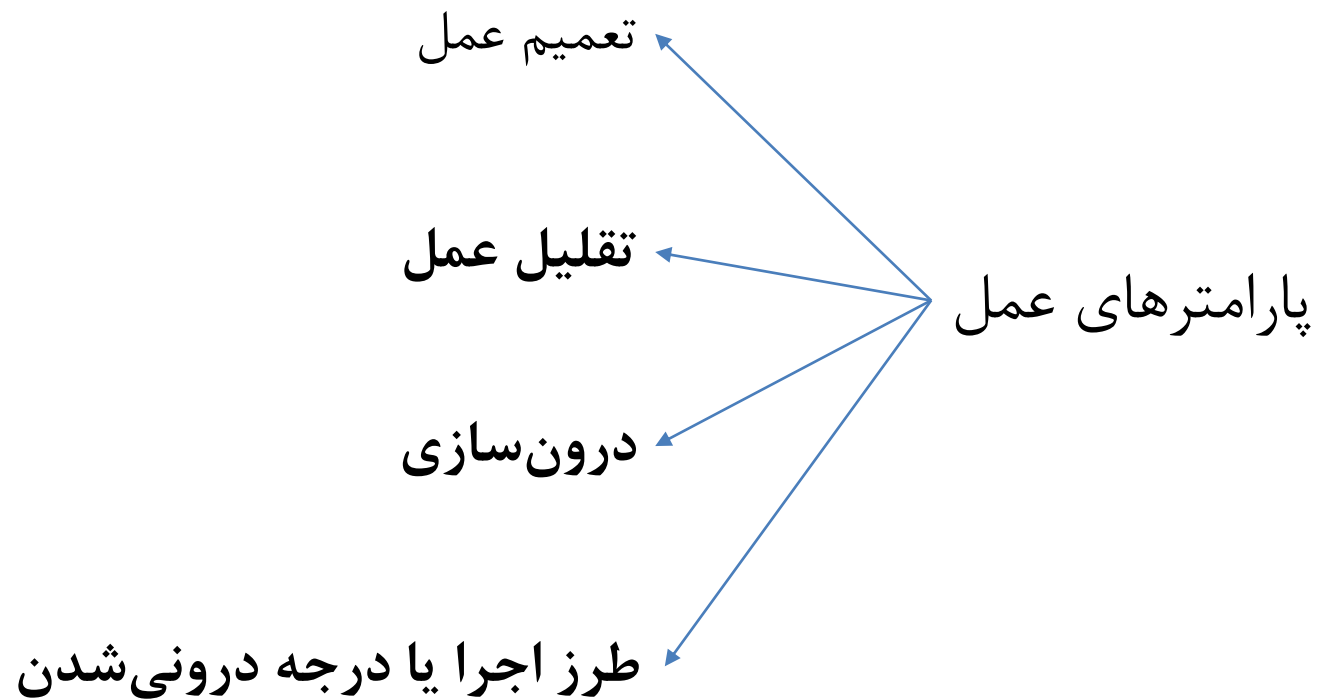
از نظر تیوف، زندگی کودک یا مجموعه فعالیت‌های وی، فقط حاصل جمع انواع فعالیت‌ها نیست. پاره‌ای از فعالیت‌ها نقش اساسی در تحول دارند و پاره‌ای دیگر دارای نقشی ثانوی هستند. در نتیجه تحول روانی به مجموعه فعالیت‌ها وابسته نبوده، بلکه به فعالیت مسلط یا فعالیت غالب وابسته است.

از نظر لئون تیف فعالیت مسلط است که دارای ویژگی‌های زیر است:

۱. نخست فعالیت است که **شکل خاص فعالیت کودک** را معین کرده و ریخت‌های مختلف فعالیت‌ها در پهنه آن از یکدیگر متمایز می‌شوند.
۲. در دوره بعد، فعالیت مسلط فعالیت است که **در چارچوب آن فرآیندهای روانی خاص کودک شکل گرفته** و بازسازی شود. مثلاً در تحصیل، فرآیندهای استدلال انتزاعی کودک شکل می‌گیرند.
۳. فعالیت مسلط فعالیت است که **تغییرات روان‌شناختی بنیادی** شخصیت کودک در دوره معینی از تحول به آن وابسته است.

مفهوم یادگیری از نگاه لئون تیلف

نظریه سیستم‌های بوم‌شناختی

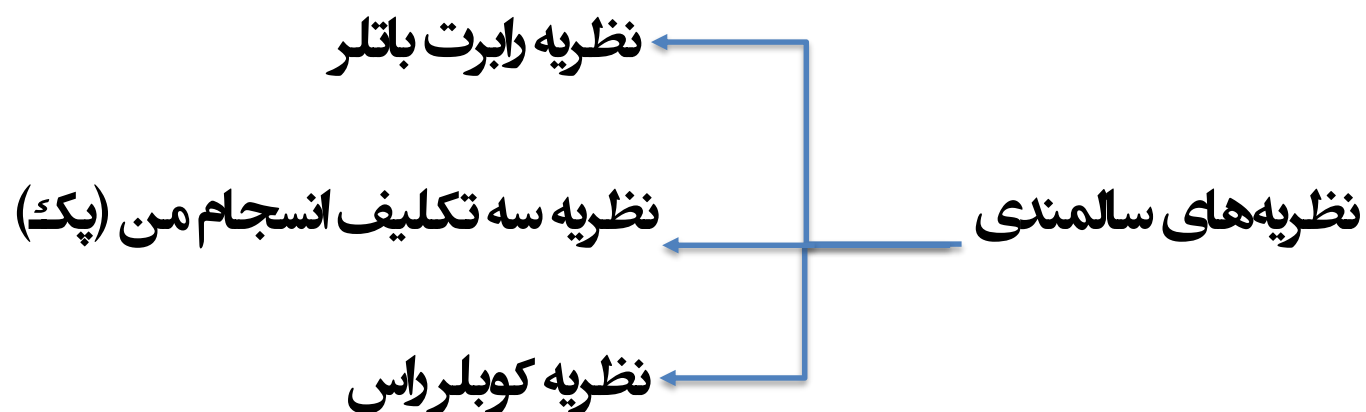
نظریه سیستم‌های بوم‌شناختی شخص را به صورتی در نظر می‌گیرد که در یک سیستم پیچیده روابط رشد می‌کند و چندین سطح از محیط اطراف بر او تأثیر می‌گذارند.

از آنجایی که آمادگی‌های زیستی کودک برای شکل‌دادن به رشد بر نیروهای محیطی اثر می‌گذارد، برنر اخیراً دیدگاه خود را به صورت الگوی زیست بوم‌شناختی توصیف کرد.

- ✓ ریزسیستم
- ✓ میان‌سیستم
- ✓ برون‌سیستم
- ✓ کلان‌سیستم
- ✓ سیستم پویا
- ✓ سیستم زمانی

ساختار نظریه‌های سالمندی

نظریه سه تکلیف انسجام من (پک)

✓ تمایز من در برابر دل مشغولی به کار-نقش.

✓ استعلاي بدن در برابر دل مشغولی به بدن.

✓ استعلاي من در برابر دل مشغولی به من.

نظریه رابرت باتلر در یادآوری گذشته‌ها و مرور زندگی

یادآوری گذشته

الف) دیگران از آنها می‌خواهند که این کار را انجام دهند.

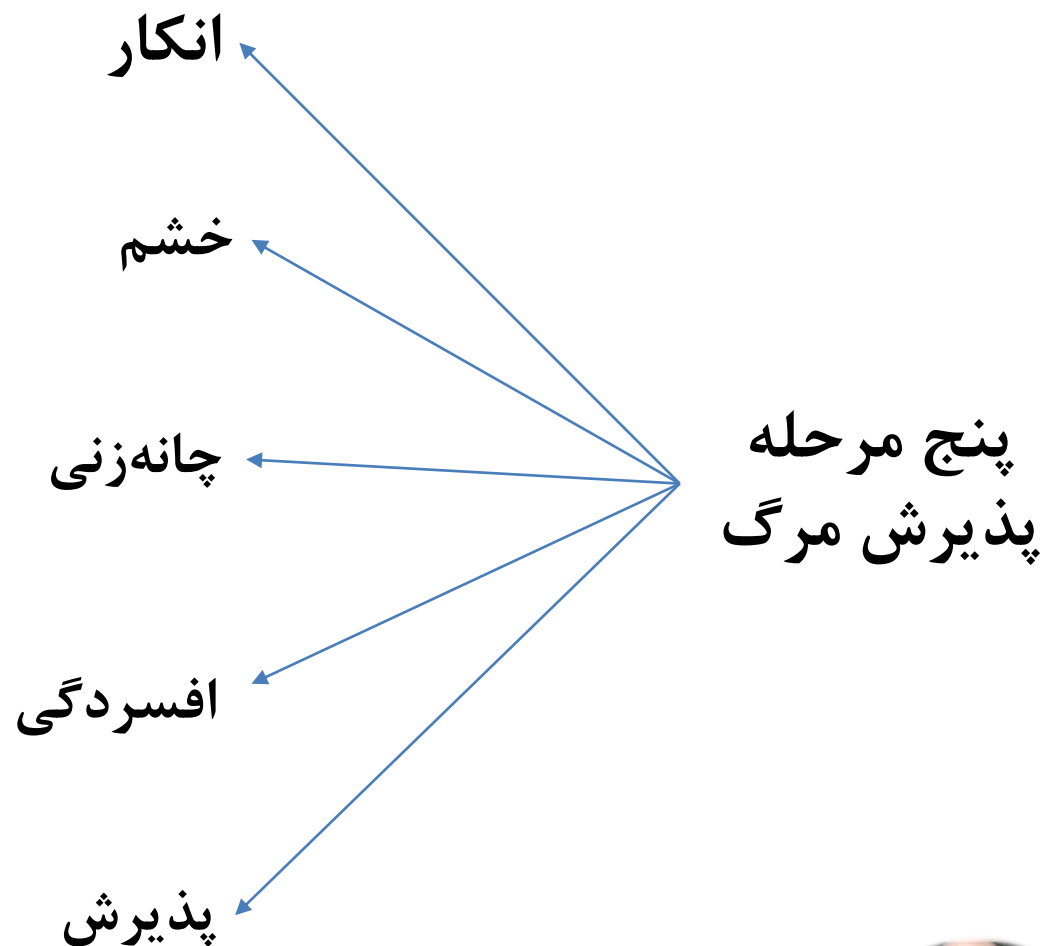
ب) نیازهای اجتماعی خود را مانند برقراری روابط دوستی و تاییدشان توسط دیگران برآورده می‌سازد.

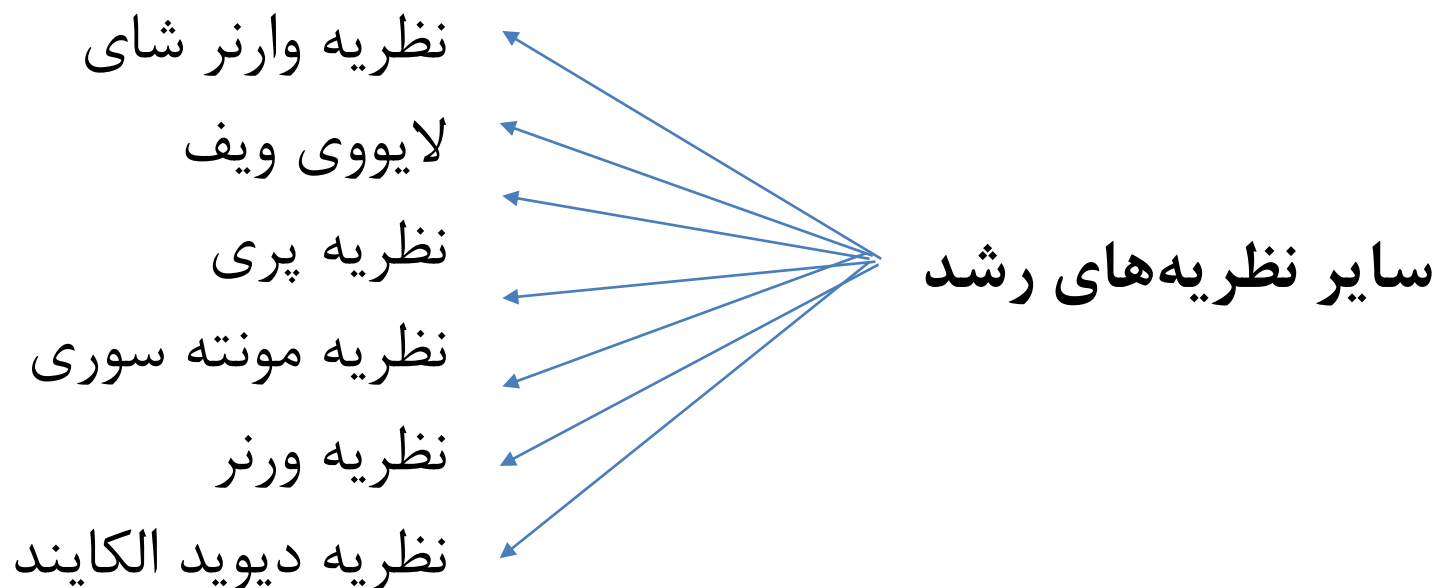
ج) اغلب هنگام انتقال زندگی روی می‌دهد.

عناصر تشکیل‌دهنده انسجام من

نظریه کوبلر راس در خصوص انتظار مرگ

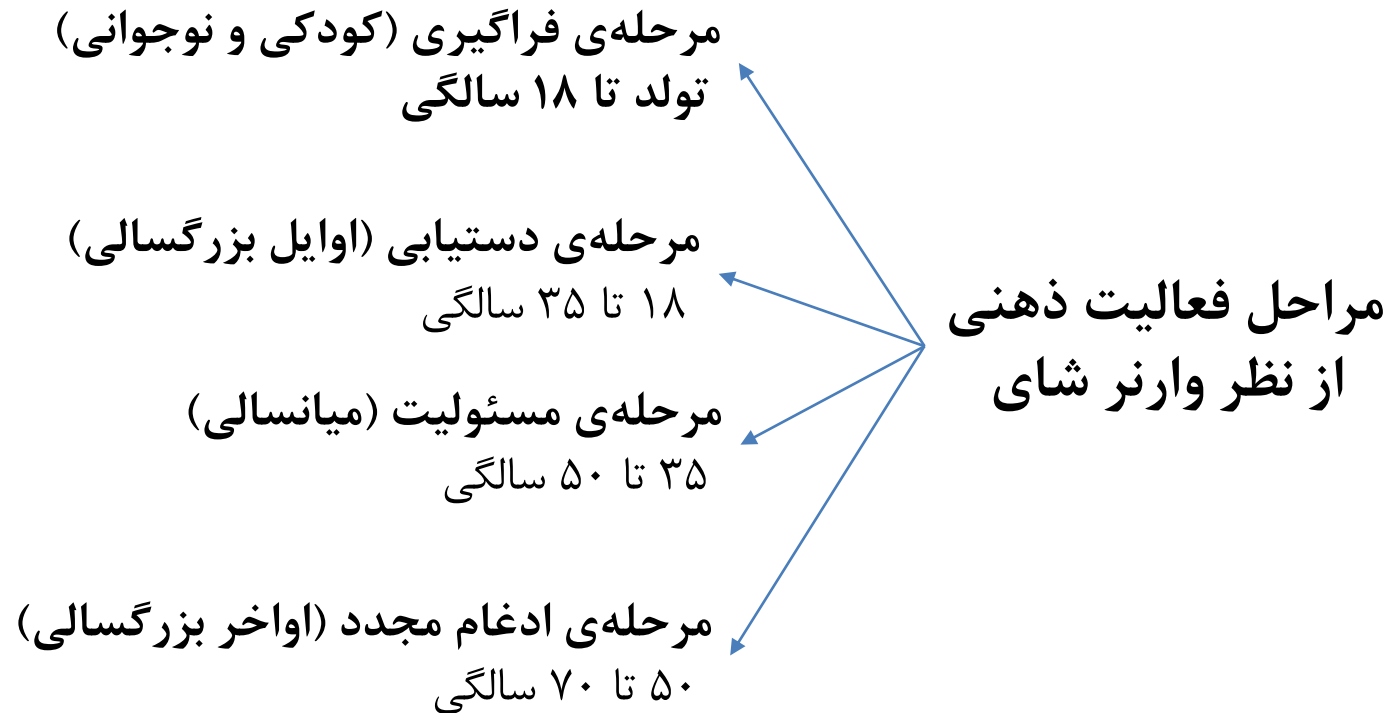
نظریه شای و مراحل توالی ذهنی

به اعتقاد شای، توانایی‌های شناختی انسان به سختی از مرحله‌ی عملیات صوری فراتر می‌روند، اما به هر حال وقتی افراد به بزرگسالی می‌رسند موقعیت‌هایی که در آن‌ها فکر کنند بیشتر می‌شوند.

مراحل فعالیت ذهنی وارنر شای

نظریه لایووی ویف: نظریه خبرگی هیجان

- ✓ از نظر لایووی ویف، نوجوانی به فرد امکان می‌دهد که در دنیای احتمالات عمل کند، اما **بزرگسالی برگشت به مسائل عمل‌گرایانه** را به همراه دارد.
- ✓ از نوجوانی تا میانسالی افراد از نظر پیچیدگی شناختی-عاطفی (آگاهی از احساس‌های مثبت و منفی و هماهنگ کردن آن‌ها در ساختاری پیچیده و منظم) پیشرفت می‌کنند.
- ✓ پیچیدگی شناختی-عاطفی آگاهی فرد را در مورد دیدگاه‌ها و انگیزه‌های خودش و دیگران بالا می‌برد.

نظریه شناخت معرفتی پری

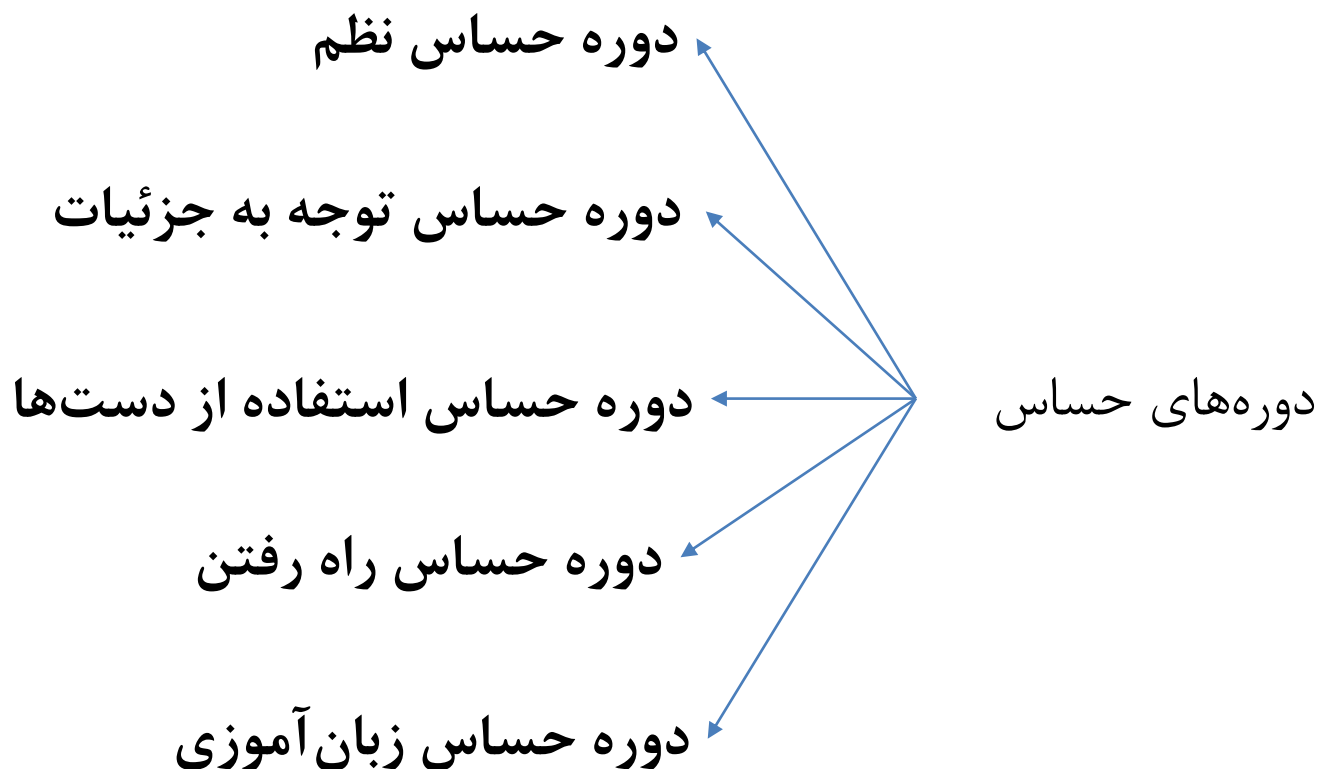

✓ دانشجویان جوان تر نوعی تفکر دوگانه نگر دارند.

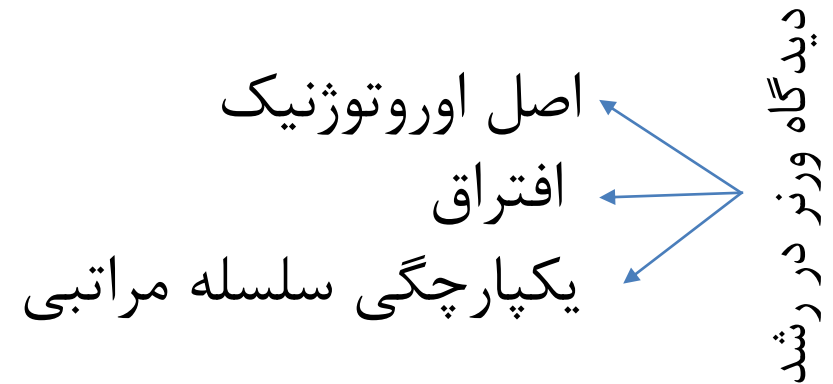
✓ دانشجویان مسن تر به سمت تفکر نسبیت گرا گرایش دارند.

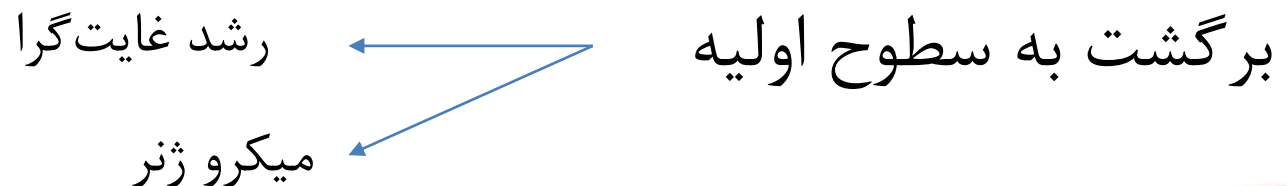
نظریه مونته سوری

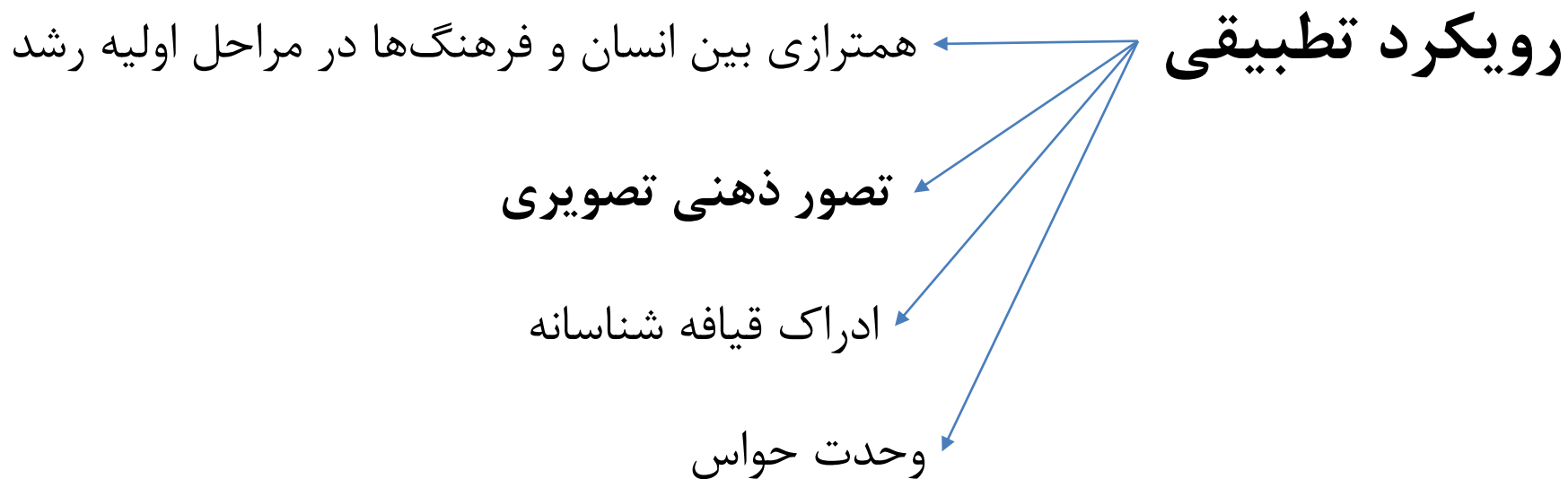
نظریه ورنر

افتراق خود از شی

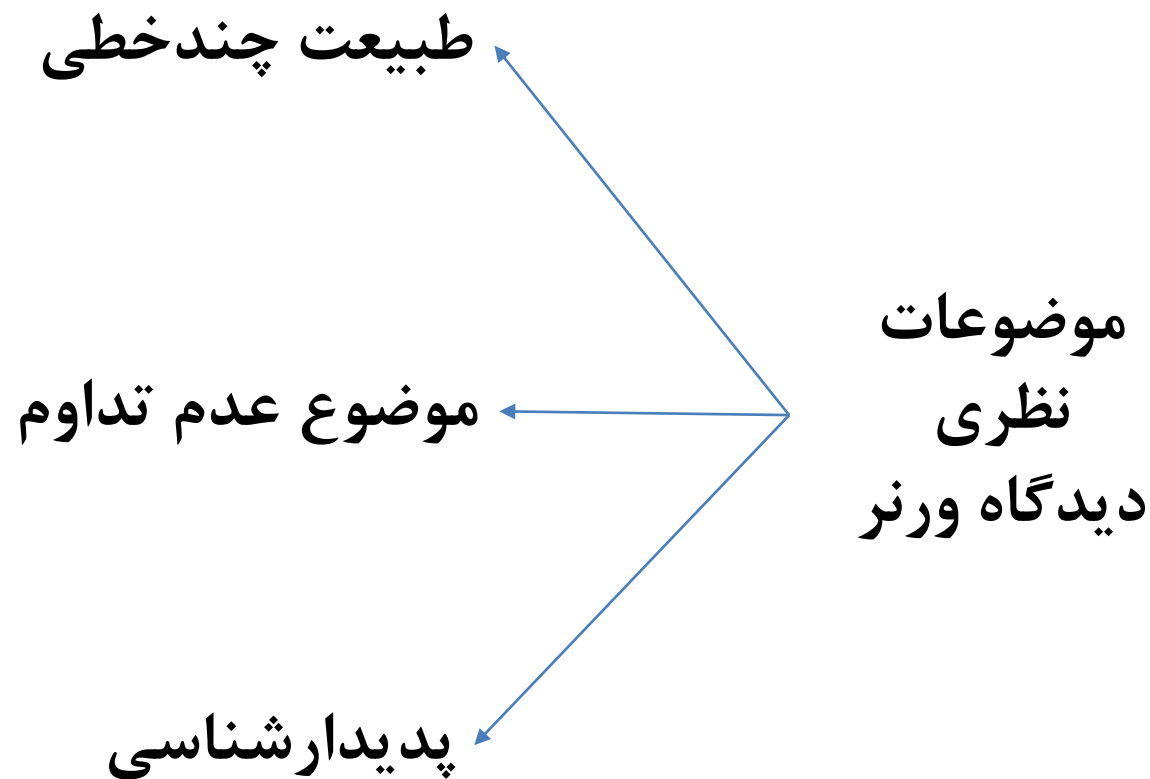

جهت‌گیری و توجیه ارگانیسمی

تشکیل نمادها: دیدگاه ارگانیسمی

نظریه دیوید الکايند

❖ انتقاد از افراد صاحب قدرت

❖ تمایل به مجادله

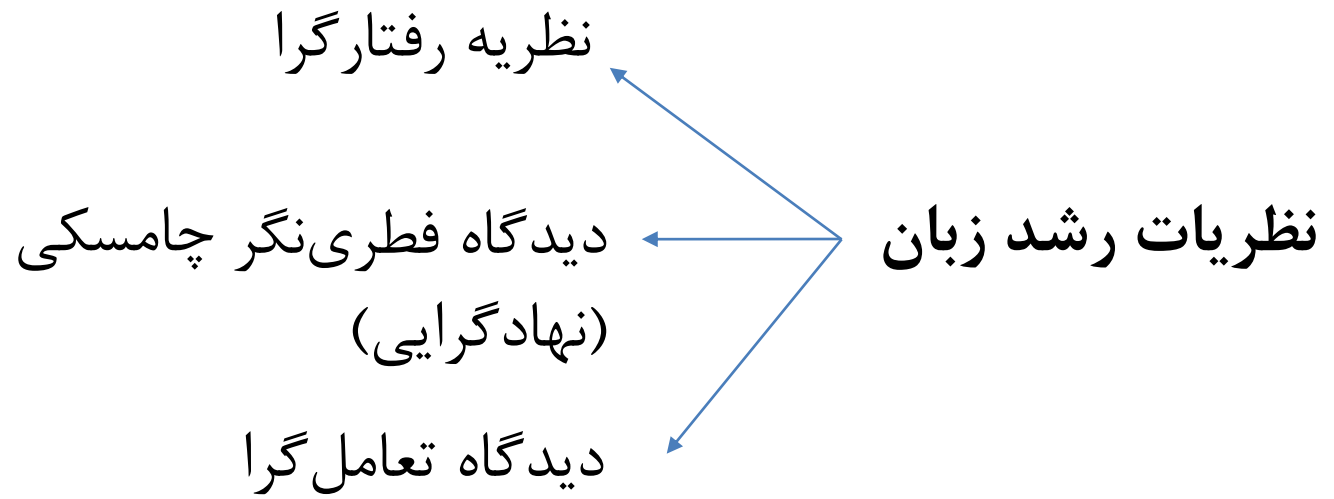
❖ توجه به خود

❖ خودمحوری

❖ بلا تصمیمی

❖ دوگانگی در فکر و عمل

دریافت قابل توجه قواعد به وسیله کودکان

چامسکی نشان داده است که قواعد تغییر جمله ها، بسیار پیچیده هستند و بنابراین تسلط یافتن آرام و عادی کودکان بر این زمینه بسیار قابل توجه است.

فرضیه درونزاد بودن

تسلط زبان شناختی کودک عادی، مستحکم تر از آن است که آن را ناشی از داده های محیطی بدانیم. کودکان فقط سخنان محدودی را در محیط می شنوند که اکثر آنها نیز ساختار ضعیفی دارند، اما آنها به سرعت و به صورتی هماهنگ، نظامی پیچیده از قواعد را برای ایجاد تعداد نا محدودی از جمله ها در خود به وجود می آورند.

